

Položaj u Americi

Uspjesi cijonističkoga drajva. — Prelom s Marshallovom grupom. — Pitanje proširenja Jewish Agency. — Jabolinsky u Americi.

Putovanje dr. Weizmanna. — Arapska politika.

Oficijelni organ Cijonističke Egzekutivne u Londonu »The New Judaea« br. 11, donosi prikaz cijonističkih prilika u Ujedinjenim Državama iz pera jednoga odličnoga američkoga cijoniste, za kojega uredništvo uvodno kaže, da su njegovi izvodi autoritativni (Louis Lipsky?).

Članak počinje s bečkim kongresom, koji je ostavio vrlo dojam. Američka se delegacija vratila kući, gdje su međutim necioniste raširili propagandu za Krim u tolikoj mjeri, te se na sve drugo zaboravilo. Nastade pitanje: kakav da se zauzme stav? Američki se cijonizam nalazi pod izravnim pritiskom palestinskih potreba, za koje je on jedini preuzeo odgovornost. Trebalо je dakle brzo odlučiti: za ili protiv Krima.

Do kongresa je izgledalo kao da pomalo uspijeva podati Palestini hegemoniju u židovskoj Americi. Jewish Agency je trebala biti samo posljednja veriga u lancu, koji će vezati američko židovstvo uz Palestinu. Međutim je Marshall sa svojim drugovima iznio Krim kao izazov i opasnost za izgradnju Palestine. Američki su se cijoniste moralni da odluče protiv Krima. — U isto je doba i Evropa počela živje da diskutuje taj projekat, naginjući svojom simpatijom više Krimu. Odluka Akcijonoga Komiteja je povećala konfuziju. Ali američki su cijoniste bili spremni i na najžešću borbu i tako su dočekali konferenciju u Filadelfiji, na kojoj je dodoše uspostavljen prioritet Palestine pred Krimom, ali nakon Filadelfije je Marshallova grupa stala ne samo zapostavljati, nego uopće ignorisati Palestinu. Cijoniste su sad zaključili, da kampanji Jointa suprostave drajv za Keren Hajesod, Keren Kajemet, Univerzitet, Hadasu i t. d. I taj drajv postade upravo simbolom snažnoga cijonističkoga života u Americi. Ogorčna propaganda za Palestinu poplavi Ujedinjene Države, da zasjeni Krim. Novinstvo, koje je u prvo doba prihvatiло Krimski projekt, počelo je podupirati Palestinu. Židovi, koji se nikad nisu interesovali za cijonizam, odlučiše se sad protiv Krima. U mnogo država Krim nije uopće našao odziva. Mnogi su gradovi posvema otklonili, da išta za nj rade. A Židovi u odgovornim položajima su se nečekali, da preuzmu odgovornost za tu akciju; djelomice i poradi nepovjerenja prema sovjetskoj Rusiji. Izgledalo je u taj čas, kao da je Krimski projekt izopćen iz židovske zajednice prije nego li što je bio prihvaciен.

Ali ta je borba prouzrokovala neugodno rasploženje i razbila je nekadani jedinstveni židovski front u Ujedinjenim Državama. Ogorčene polemike protiv Marrella pošle su dalje, nego li što je i vodstvu cijonističke organizacije u Americi bilo milo. Tako je došlo do konferencije u Baltimoru, koja je pokazala, da je najavljenje primirja bilo preuranjeno. Marshall se nije dao skloniti na pravi mir. A cijonistima nije preostalo drugo nego da sami preuzmu svu odgovornost za Palestinski Fond ne obazirući se ni na što drugo.

Dr. Wise se stavio na čelo neobično žive kampanje, koja je naišla na izvanredan odziv. Dapače i radnici, do onda apatični, svrstali su se puni optimizma u zajedničke redove. Mnogi su gradovi povisili svoj kontingenat. U posljednji je čas sa stanovite strane došla inicijativa za brzu pomoć poljskome Židovstvu. Ali ni to nije više uspjelo.

Po prvi put u historiji američkoga židovstva, našla se Palestina na prvome mjestu, a cijoniste u položaju nesumnjivoga vodstva.

I tako se preko noći raširila židovskim svjetom vijest, da su američki cijoniste promjenili svoje mišljenje o Jewish Agency. To — kaže pisac članka — nije ispravno. Na-protiv da je istina, da su američki cijoniste imali priliku, da nešto nauče. Progledali su one, koji izvrsno čuju zov Krima i Poljske, ali su se oglušili Palestini. Držanje američkih necionista je uzdrmalo vjeru cijonista u njihovu dobru volju. Nakon toga incidenta Cijonistička Organizacija nije mogla da dade moralno odobrenje za revolucionarnu promjenu te Jewish Agency, koju ona zasada sama predstavlja. Američki su cijoniste i nadalje mišljeli, da treba naći put za suradnju. »Ali išti uvjeti vjere i povjerenja«, završava članak, »ne mogu se više uspostaviti bez nove pozitivne akcije necionista. Odsada ćemo bolje prepoznavati naše nove prijatelje. U nama raste uvjerenje, da prvo zamišljeni oblik buduće Jewish Agency ne bi odgovarao jakosti Cijonističke Organizacije, odnosno — sa cijonističkog gledišta — slabosti necionističke grupe. Sigurno je, da će odsada naš rad počivati na obnovljenoj vjeri u vlastitu snagu, na utjecaju naše vlastite organizacije i na moći naših neslomivih idealja.«

KAMPANJA UDRUŽENIH PALESTINSKIH FONDOVA.

New York, 23. februara (Ziko). Kampanja u New-Yorku već se u prvim danima februara provodila živim tempom, a dobila je jakih poticaja dolaskom Bjalika. Već prije Bjalikova dolaska održali su se mnogi sastanci i skupštine kao diler u Broxu, na kojemu je dr. Wise održao glavni govor, pa

diner u Brownsville, na kojemu su govorili Sokolov i Judge Mack. Obavještenje prirede vanredno su uspjele. Uku-poni doprinos Bronx-a popeo se je na 52.000 dolara, a doprinos kotara Brownsville preko iznosa od 80.000 dolara. Harlem i Yorkville postigli su 57.000 dolara, a Boropark očekuje, da će zasigurno dostići svoju kvotu od 90.000 dolara, budući da je već 50.000 dolara već namaknuto. Ženska Liga za Keren Hajesod, koja ustrajno sudjeluje u kampanji, javila je primitak od 18.095 dolara u gotovom. I ostali kotarevi u New-Yorku živo rade, pa je velik dio novca doznačen glavnom uredu kampanje u Filadelfiji. U Čikagu radi se intenzivno, da se dostigne kontingent od 500.000 dolara.

JABOTINSKY U AMERICI.

New York, 22. februara (ITA). Vodja cijonista revizi-jonista Vladimir Jabolinsky koji je ovih dana stigao u New York, izjavio je u jednom interviewu izvjestitelju ITA, da je netačno, da se on nalazi u opoziciji prema Keren Hajesodu.

Da nijesam vezan na naročita predavanja ugovorom s američkim birom, (kod čega mi nije dopušteno, da govorim na drugim skupštinama) rado bih potpomagao drajv Udrženih Palestinskih Fonodva. Zalažem se za to, da što više Židova ide u Palestinu i da se što više novaca daje za Erec Jisrael, svejedno da li su ondje prilike dobre ili nešto lošije. Nije posvema tačna vijest da mi je lord Plumer uskratio podjelu palestinskog državljanstva. Palestinska vlada je odbila da kod mene dopusti iznimku i da mi dade dokumente o državljanstvu, jer sam posljednje dvije godine živio izvan Palestine. Ali lord Plumer me je pozvao da dodjem u Palestinu, pa da tu zatražim državljanstvo. Palestinska vlada registrirala je sva druženja cijonista revizionista u Zemlji, ona postoje legalno javno.

Ustanak Draza u Južnoj Siriji, nastavio je Jabolinsky, ne ugrožava Palestinu. Na Orientu su prilike često takove, da u jednom kraju vlada buna, a da je drugi kraj posvema miran. Arapi nijesu ni međusobno složni. Ipak će cijonisti revizionisti ustrajati kod svoga zahtjeva, da se u Palestinu organizuje židovska obrambena trupa kao dio britanskih sigurnosnih četa. Mora da se opet ustroji židovska legija kao dio britanske posade u Palestini.

DR. WEIZMANN PUTUJE U MARTU U PALESTINU.

London, 23. februara (ITA). Predsjednik Cijonističke Organizacije, dr. Hajim Weizmann putuje u martu u Palestinu. Na povratak iz Palestine poći će prof. Weizmann na turneu raznim evropskim zemljama, da potpomogne akciju »mjeseca Cijonističke Organizacije«.

Najeseni poći će dr. Weizmann na odulji boravak u Udrženih Države Sjeverne Amerike, da učestvuje u kampanji Udrženih Palestinskih Fonodva.

ARAPSKA POLITIKA U PALESTINI.

Nova arapska stranka u Palestini. Na poticaj predsjedatelja muhamedanskog sudišta, šeika Halil al Haldi, osnovana je u Jerusalimu nova arapska stranka, koja hoće da stvari sporazum sa engleskom vladom. Vodje te stranke pokušavaju, kako bi u najskorije dane mogli što temeljiti raspravljati sa Vrhovnim Komesarom.

Jerusalim, 22. februara (ITA). Juče je započela konferencija palestinskih Arapa, koja ima prije svega da se pozabavi situacijom, koja je nastala time, što je Vrhovno Zemaljsko Sudište anuliralo izbore u muslimansko Vrhovno Vijeće. Odmah prvoga dana vidjelo se, da je porodica Huseinija, koja je dosada vladala muslimanskim Vrhovnim Vijećem i palestinskom arapskom egzekutivom izgubila mnogo na terenu (Glava porodice Musa Kazim-paša el Huseini je predsjednik palestinske arapske egzekutivne). Većina delegata izjavila se protiv politike porodice Huseinija. S druge je strane porasao utjecaj Nashashibi, umjerene politike. Glava te porodice, Ragheb Bey el Nashashibi je načelnik Jerusalima. Konferencija je zaključila, da uprava grada Jerusalima imade za svrhu provedenja izbora u muslimansko Vrhovno Vijeće po turskom zakonu urediti pojedine izborne odbore. Većina konferencije drži sigurnim, da će vlasta odobriti ovaj zaključak. Uopće se drži, da će novi izbori donijeti pobedu porodice Nashashibi.

Nashashibi reprezentira umjerenu struju u politici prema mandatarnoj vlasti i mandatu, pa se identificira s arapskom (umjeronom) Nacionalnom strankom, a porodica Huseini identificira se s arapsko kršćanskim savezima i palestinskom arapskom egzekutivom. Pobjeda Nashashibijeve porodice značila bi pobedu politike saradnje s vladom i učinila izbor Legislativnoga Vijeća aktualnim.

Prioritet Palestine.

Izgleda kao da je Žabotinski imao pravo. U stvari Jewish Agency su se njegova proročanstva djelomice ispunila. Jer to što oficijelna cijonistička Amerika u posljednjem broju londonskoga organa Cijonističke Egzekutive »The New Judea«javlja — izvadak donosimo na drugom mjestu —, znači pokopati proširenu Jewish Agency na mnogo vremena. Kad je američka delegacija stigla na kongres, bili su već u Americi poznati planovi za kolonizaciju Krima. Ali ta je delegacija donijela na kongres uvjerenje, da je Krim jedan Palestini podredjen dio Jointovoga programa, dok Marshall, Warburg, Lehmann i drugi vodje američkih necionista samo čekaju na konačnu sankciju kongresa, da udj u novu Jewish Agency. Međutim je Marshallova grupa upotrijebila nenazočnost lidera američkoga cijonizma, da raširi ideju Krima uz potpuno zapostavljanje Palestine. Kad se Lipsky vratio iz Beča našao je situaciju posvema promijenjenu. Marshall mu reče, da najprije treba skupiti milijune za Južnu Rusiju, dok za Palestinu da još nije došao »pravi čas«. Ta riječ o »pravome času« je bila značajna. U doba, kad Keren Kajemet ne može da kupuje novu zemlju, jer mu dohoci ne dostaju za obvezu iz prošlogodišnjih kupnja, kad Keren Hajesod ne pokriva svoj minimalni budget, jer su Poljska i Njemačka ekonomski utučene, Rusija otprije isključena, a sva ostala Evropa oslabljena, u doba dakle, kad sav teret leži na Americi — čini se američkim necionistima, da još nije došao pravi čas za Palestinu. Lipsky je kušao s pregovorima. Ali Filadelfijska su obećanja urodila još življom kampanjom za Krim protiv Palestine. Baltimore, posljednji pokušaj da se Marshall sklene na suradnju, morao se izjaviti. Naprotiv je Joint započeo svoju propagandu za Krim uz ogroman aparat. Onaj isti Marshall, koji je u posljednjim godinama toliko puta govorio gotovo cijonistički, nije sad više mislio na Palestinu. Warburg, koji je vrativši se iz Palestine, začudio sve svojim oduševljenjem za izgradnju Erec Israela, nije se sad više sjetio pitanja, hoće li Kimska akcija naškoditi Palestini. I mi smo mišljenja, da je konstruktivna pomoć ruskome židovstvu dio našega velikoga renesansnoga programa. Ali uz prioritet Palestine Marshall su se čudovato požurili, da priskoče u pomoć sovjetskoj republici, koja je dala Židovima u Južnoj Rusiji zemlju. Samoubojstva poljskih desperatera, koji su izgubili — kao što je Bjalik nedavno rekao — svoje duše u novcu, neobično su dirnula necionističke filantropije. Samo Palestine ne ulazi u program te polovice, zasnovane Jewish Agency, kojoj su stajali na pragu. Ima tome nekoliko godina, što je Brandeis iznio ideju suradnje s necionistima. Weizmann je ustao protiv njega i srušio ga je uz odobravanje galerije. Ali misao je pobijedila pobjednika i sam Weizmann je podigao rastrgnutu zastavu proširene Jewish Agency. Prerano. Danas se cijonizam opet izolira. I izolirat će se svaki put u svojoj budućnosti, kad će tko pokušati, da mu drma temeljima. Za cijonističku ideju nema opasnosti. Od Ugande do Krima, pa možda i još nekoliko puta, može da se desi incident, gdje će galerija viknuti »izdaj«. Grünbaum imadu krivo. Kolikogod nam se svida nijehova kontrola i korektura, toliko nam se čini, da je nijehova režija prebučna. Ni Herzl ni Weizmann ne ostavljaju Palestine. Duboka svijest cijonističke ideje vodi preko svih zaokreta k cilju. Nade, koje smo postavljali u necionističkih 50%, od kojih je američkoj grupi trebao pripasti veliki dio, su se izjavile. Američki su se cijoniste požurili, da to priznaju. U ovaj čas ne može biti govor o proširenoj Jewish Agency. Obećanja u buduće ne će dostajati. Cijonistička je Organizacija dosta jaka, da od protivne strane zahtjeva najprije djela, a onda tek da je pusti u zajedničku Jewish Agency. Kongres nije podcijenio važnost suradnje američkih necionista. Ali vodstvo organizacije ne dopušta sabotažu Erec Israela. Pomoći Krimu, pomoći Poljskoj, sutra možda pomoći drugome kojemu dijelu ugroženoga židovstva, izražavaju sigurno gest plemenite filantropije američkih necionista. Što više, konstruktivna izgradnja ruskih egzistencija na produktivnoj bazi zemljoradnje, ulazi i te kako u program cijonističkoga galutskoga rada. Ali u ovaj čas, i vjerojatno uvijek, mora da bude očuvan prioritet Palestine. Kapital, što ga tamo ulažemo, je sigurna investicija za čitav židovski narod. Brza pomoći poljskome trgovcu ili obrtniku naprotiv je nešto, što već kroz stoljeća činimo, a da još uvijek ne vidimo rezultate. Sadanja generacija imade svoju historijsku zadaču, koja ide pred sve drugo. A Amerika nosi najveći dio tog tereta.

»Vlastita snaga«, s tom lozinkom je započeo zajednički drive od 5 milijuna dolara. Prvi odjeci su odraz oduševljenja i svijesti probudjene Amerike. Naši najbolji, medju njima Bjalik, pošli su onamo da podsjeti na historijski čas. Ali nije nam samo do novca. Radi se i o brojčanoj jakosti naših pristaša i o dubini ideje, koja će biti dosta jaka da podnese svoju dostatnost. Američki je drive vrlo oštari. Mi ne zaboravljamo na nedaće te žestine. Kanda su pukle žice strpljivosti, koja je nasmiješila pripravnu ljubaznost naših američkih prijatelja. Ali mi znamo, da taj drive ujedno znači osvještenje vlastite snage i povratak k vrelima vlastitih neoslabljenih idealja. U takovome raspoloženju neka nas nadje i mjesec Ijar. Kao luč, koja će jednim mahom osvijetliti rastrkane cijonističke zemaljske i mjesne organizacije, koja

ce ih skupiti u veliku usko povezanu zajednicu, koja si je jednako svjesna svojih teških zadaća, kao i poteškoća, koje mora da prebrodi.

*
Prioritet Palestine. Taj zahtjev kanda ni kod nas nije svuda priznat. Jedno sitno mjestance u Jugoslaviji je sagradio hram. I tako dugo dok se nije rješilo dugova, koji su nastali s time u vezi, ne će ništa da čuje o cijonizmu. Odgovorni cijoniste otklanjaju davanje za Palestinu, dok ne izvrše obveze prema hramu. Postojala je bojazan, da će bez hrama odrasti jedna generacija, koja će ne vidjevi ništa židovsko pred sobom, uopće otupiti. Zato je gradnja hrama došla ne samo pred cijonizam, nego ga je uopće uklonila. Takođe naziranje moramo najodlučnije da pobijemo. Sigurno izvire želja za hramom iz najdubljih židovskih poriva. Ali to nikoga ne lišava obveze prema Keren Kajemetu i Keren Hajesodu. I druga mesta grade svoje hramove; no nikada ne će poradi toga da zatome svoj cijonizam. Svima su nam drage naše lokalne institucije i naše lokalne potrebe. Ali hram, koji je sagradjen na štetu cijonizma, ne može biti mao ni ljudima — a ako je dopušteno reći — ni Onome, kojemu je posvećen.

Savez Cijonista provodi u taj čas reorganizaciju naših mjesnih grupa. Ličnim kontaktom vodstva oživljavaju se i najmanja mesta, da sve bude spremno za veliku ijkarsku propagandu. Više nego ikada naglašavamo prioritet Palestine. Sav Odbor koji se sastaje idućeg mjeseca imade da rješi važna pitanja. A najvažnijemu od svih — zadaći organizacije — morat će da poda svu svoju spremnost i sav svoj autoritet, da uspostavi jedinstvenost organizacije i jednodušnost palestinske obnove.

Hans Hochsinger.

BOARD OF DEPUTIES I STANJE MEDJU ŽIDOVIMA.

London, 22. februara (ITA). Na sjednici Board of Deputies (vijeća reprezentanata engleskih Židova) izvjestio je ponašprije g. Lucien Wolf o položaju Židova u Rumunjskoj, koji, kako on konstatira, postaje sve gori. Joint Foreign Committee (Komitej za inozemne poslove u židovskom svijetu) intervenirao je kod rumunjske vlade i sačuvao kod toga strpljivost i korektnost do skrajnih granica. Sad je strpljivost prestala. Mjere, koje je vlada obećala poduzeti, nisu nikako djelovale, jer nijesu imale kazneni karakter. Rumunjska je zemlja barbarskog antisemitizma. Jedina je nada, da će valjda prosvjetljeni dio pučanstva odbiti antisemitski val.

Mr. Lucien Wolf referirao je iz loga o stanju u Poljskoj. Joint Foreign Committee ne će još da intervenira. Odnos između vlade i židovskih parlamentaraca postaje sve napetiji, pa se čini, da je blizu prelom, koji bi značio konačno poljsko-židovskoga sporazuma.

U Madjarskoj, rekao je Mr. Lucien Wolf, vodi se zakučasta propaganda protiv odluka Saveza Naroda o numerusu claususu. Nastoji se krivo prikazati mišljenje Saveza Naroda. Joint Foreign Committee će doskora objaviti sve dokumente, koji se na to odnose.

Pitanjem ritualnog klanja u Norveškoj, pozabaviti će se doskora tamošnji parlament. Postoji opasnost zabrane šehite. Poduzimaju se nužni koraci, da se to spriječi.

Izvještaj o Židovima u Damasku podnijet će se narednoj sjednici.

Mr. Josef Prag izabran je per acclamationem za predsjednika Boarda na mjesto Mr. D. Avigdor Goldsmida, koji je izabran za predsjednika.

Potkraj sjednice razvila se diskusija o engleskom zakonu o strancima. Mr. Schiff je saopšto, da pitanje sticanja građanstva napreduje. Nažalost je ministarstvo unutrašnjih djela uskratilo vizum poljskim rabinima, koji su htjeli doći u Englesku odazivajući se pozivu židovskih kongregacija. I Mr. Samuel Finburgh, član Donje Kuće potvrdio je da sticanje državljanstva dobro napreduje.

ŽIDOVSKA SVJETSKA PRIPOMOĆNA KONFERENCIJA OBUSTAVLJA PRIVREMENO SVOJU POTPORNU AKCIJU.

Berlin, 23. februara (ITA). Egzekutiva Židovske Svjetske Pripomoćne konferencije zaključila je na svojoj posljednjoj sjednici, da Konferencija privremeno obustavi svoju pripomoćnu akciju i da ne poduzme zasada nikakve sabirne akcije. Egzekutiva će u dogledno vrijeme koncentrirati svoju djelatnost na informativno polje i upućivati javnost i pozvane institucije u prilike i potrebe pojedinih židovskih zajednica, a jednako će uzastojati da se uspostavi potrebna veza s nežidovskim pomoćnim organizacijama. Zajedno sa Committee de Delegations Juives u Parizu poduzete će se stvaranje Saveza za socijalnu pomoć. Podjednako je naloženo biro-u Konferencije, da potpomaže pripomoćnu akciju za Židove u Poljskoj i Beogradu, propagandnim materijalom, kojim raspolaže.

ODJEK ATENTATA NA VAZSONYI-A.

Budimpešta, 23. februara (ITA). Današnja sjednica parlamenta bila je ispunjena debatom o drskom atentatu probudjenih Magjara na židovskoga poslanika i vodju demokrata Vazsonyi-a. Svi govornici opozicije i legitimista osuđivali su s ogorčenjem atentat, za koji čine odgovornom vladu.

U opozicionim parlamentarnim klubovima priredjene su Wilhelmu Vazsonyi-u žive ovacije. Na skupštini, koju je održao centrumaški demokratski klub bio je Vazsonyi predmetom oduševljenoga pozdrava. U svom govoru zahvalio se Vazsonyi na pažnji i izjavio, da ga atentat nije potresao. »Kad sam viđao samokres uperen na me, nijesam pobegao u jednu od otvorenih kapija, nego sam se branio svojim štapom. Kada su mi napadači doviknuli, da sam u vezi s inostranstvom i da sam uvrijedio osobu državnoga upravitelja doviknu sam im: „lažete ništarije“. Vazsonyi-a suiza toga pozdravili i vodje ostalih opozicionih partija. I socijalno-demokratska stranka održala je povodom atentata svoju deklarativnu skupštinu.

Izgradnja Erec Jisraela i Savez Naroda

(Od našeg stalnog pariškog dopisnika).

Paris, u februaru 1926.

Sve su cijonističke novine u posljednje doba mnogo pisale o pitanju židovske Palestine pred Savezom Naroda. Tako su u posljednje doba domijele izvatke iz zapisnika Mandatarne Komisije naročito »Haolami u Londonu«, »Wiener Morgenzeitung«; pariški ugledni časopis na francuskom jeziku »Menorah« je također donio jedan članak uglednog književnika Henri Hertz, sekretara društva »France-Palestine«. I »Židov« je već u nekoliko navrata donašao članke i vijesti o tom pitanju. Ovo pitanje i zasljužuje onu veliku pažnju koja mu se posvećuje. Ovaj put htio bih još samo navesti i komentirati nekoliko interesantnih fragmenata iz protokola 7. sesije Mandatarne Komisije. Izvorom su mi bili dosad izašli članci o tome, a posebice oni u »Menori«, i izjave cijonističkog vodje, koji je u svim javnopravnim pitanjima židovske Palestine i Cijonističke Organizacije, a naročito o pitanjima, koja se tretiraju u Savezu Naroda najautentičniji, saopćenja dr. Viktora Jacobsohna, upravitelja Cijonist. biroa u Ženevi.

Čitav rad Cijonističke Organizacije, koji ona vrši od jula 1922. za izgradnju Palestine bazira juridički na Balfourovo deklaraciji i na mandatu Saveza Naroda, najviše internacionalne ustanove. Politički uspjeh naše stvari ovisi, većim dijelom, od Saveza Naroda, odnosno od jedne instance istoga od Permanentne Mandatarne Komisije. Danas, poslije sedme sesije ove komisije održane od 19. do 30. oktobra 1925. g., kad pred nama leži oficijelan zapisnik te sesije možemo, a i moramo — ako hoćemo, da znamo istinu — objektivno analizirati, razmotriti taj protokol, uporedjivati ga sa dosadašnjim i naročito sa posljednjom sjednicom iste komisije i tako konstatirati da li je naše »ministarstvo spoljnih poslova« na osnovu izvršenoga rada u Palestini, i na osnovu diplomatskih operacija prema rezultatu posljednje sjednice komisije postigla pozitivne rezultate, ili je ono imalo neuspjeha.

Svima je još u jasnoj upomenci izvještaj Permanentne Komisije sa sjednice 1924., u kojem su u glavnom dominirale dvije osnovne ideje iz kojih se onda izvela i treća, koja dira u osnovi svojoj u sav dosadanji politički rezultat Cijonističke Organizacije. Te su dominantne ideje: 1., da je nemoguće dovesti u sklad dvije u Mandatu precizirane i tražene svrhe (autonomna palestinska vlada i stvaranje židovske nacionalne domaje), 2., uvjerenje o nesposobnosti židovskih useljenika u Palestinu da se prilagode novim uvjetima i prilikama.

A što znači zapravo ova potonja ideja? Izražava jasno, da je uvjerenje prihvatala ove teze, uspjeh židovske nacionalne kolonizacije Palestine nemoguć, da autori te ideje žele palestinski pokušaji neuspjeh! A tko je zastupao ovu tezu? Permanentna Mandatarna Komisija Saveza Naroda!

Slijedi iz tih dviju konstatacija konsekventno da je onda »po sebi razumljiva« potreba jedne revizije čitavog Mandata. Prema tomu je Komisija stavila na pitanje sam Mandat.

To je bila situacija godine 1924.

A posljedice sedme sesije Komisije? Poslije toga, što je Savez Naroda u posljednjem svom vijećanju pod predsjedanjem g. Scialoje talijanskog ministra spoljnih poslova jednoglasno primio na znanje izvještaj komisije sa njene oktobarske sesije? Poslije toga — danas: situacija je posvema druga i protivna. Permanentna je naime Komisija u posljednjoj svojoj sesiji sasvim promijenila svoje mišljenje i svoja »uvjerenja« o našim stvarima, kako to vidimo iz analize zapisnika. Jedino predsjednik Komisije Talijan Marki di Teodoli je ostao pri svom starom »uvjerenju«, nije promjenio svoje mišljenje, »nije ništa naučio, niti je išta zaboravio«. Predsjednik Komisije konzervativno nastavlja misliti (127. strana izvještaja) »da će zaključak Komisije morati biti inspiriran konstatacijama i uvjerenjima (obzirom na ona dva principa, koja su sadržana u Mandatu) — stečenima tokom pete sesije komisije«.

Ovo je mišljenje bilo sasvim osamljeno u čitavom vijećanju; jedini je predsjednik zastupao ovu tezu. Na istoj 127. strani čitamo rječi g. W. Rappara, predsjednika Šefeta Sekcije za Mandate kod Saveza Naroda, a sada začasnog člana Komisije (inače je prof. Rappard sada prorektor ženevske univerze), kojima odgovara na izvode predsjednika. On se naime »ne može pridružiti mišljenju g. di Teodolia; ono, što komisija drži potrebnim da doznaje, to je realna situacija... Komisija neka ne stavlja u pitanje Mandat, koji je baziran djelomice na Balfourovo deklaraciju«.

Ovo su gledište prihvatali svi članovi komisije, kako se to vidi iz izjave istih sadržanih u izvještaju. G. Palacios (Španija) izvjestitelj arapskih peticija na pr. veli: »Da Balfourovo deklaraciju, kao osnovu Mandata nalazi absolutno nepriskosnovenom (intangible) i da ista mora u cijelosti biti respektirana i primjenjivana...«

Veoma je interesantno zabilježiti, da je predstavnik Engleske vlade g. Ormsby Gore drž. podsekretar ministarstva kolonija potpunoma dijelio ovo mišljenje. Njegove su riječi: »što se pak toga tiče, šta je Uprava učinila za unapređenje izgradnje židovske nacionalne domaje, mora se Komisija sjetiti, da je prvi razlog tomu, što Palestini danas upravlja engleska vlada, Balfourova deklaracija«.

Portugalski član komisije g. Freire Andrade je sabrao odlučne konzervativne debate:

»Zahtjeva li to arapski element ili ne, ima li pravo ili nema mora biti pozvan, da respektira odredbe Mandata, koje se odnose na Židove. Potreba je to, o kojoj mora arapsko pučanstvo na jedan definitivni način biti u vjerenju. Židovi i Arapi moraju živjeti u Palestini, po sporazumu sadržanom u Mandatu, po odredbama istoga mora se upravljati narod, a sve to pod vodstvom i po savjetima Engleske. Jasno je, da se to ne moći potpuno provesti dok

obadvije strane, Židovi i Arapi, ne budu uvjereni, da prije svega moraju respektirati sporazum i odredbe Mandata, a tek onda zahtijevati, da im se daju u Mandatu odobrene prava.«

Ideja jednog konflikta koji se ne može reducirati, ideja što je prijetila opstanku samoga Mandata je danas od bačena od čitave komisije, izuzevši predsjednika Komisije Odbačena je, jer ona nikako ne odgovara realnom stanju, kako je to ispravno definirao g. Rappard. Rješavanje ovoga problema je samo pitanje vremena, jer se Palestini danas nalazi u prelaznoj periodi. Ako Arapi budu prihvati propise Mandata, koji pripravljaju osnove zdravog političkog ekonomskog i socijalnog života u Palestini, garantirajući izgradnju židovske Nacionalne Domaje, ili ako brojčana snaga palestinskog židovskog pučanstva postane dovoljna, da osigura ravnotežu između dvaju etničkih elemenata, konflikt će sam od sebe nestati. A židovska će Narodna Domaja pod upravom jedne samostalne vlade, kakvu Židovi i Arapi sami žele, sama od sebe nastaviti svoj razvitak.

Gore navedena debata jednom je više dokazala dobitnu osnovicu cijonističke politike.

Ta debata i rezultat iste novi je i snažni dokaz ispravnosti one cijonističke politike, koja bazira na principu saradnje dvaju elemenata palestinskog pučanstva, i na potpunom respektiranju ugovora i propisa Mandata.

*
Interesantno je primjetiti na ovome mjestu, da je jedan od inicijatora mandatarne sistema, južnoafrički državnik general Smuts u jednom svom djelu posvećenom Savezu Naroda 1918. godine već predvidio ove modalitete. On veli među ostalim: »Bit će slučajeva, gdje baš zbog heterogenog pučanstva jedne zemlje, i zbog nesposobnosti na početku biti u pravom smislu riječi nemoguća autonomna vlada za kooperaciju u jednoj upravi, te da će se morati upravljati na širokoj bazi i autoritetom jedne strane vlasti. Bit će taj slučaj barem u jednoj stanovito vrijeme i u Palestini, gdje ta kooperacija židovske manjine i arapske većine ne će odmah biti moguća.«

Samo još nekoliko citata, da bude sasvim jasno, kakovo je mišljenje predsjednika komisije, a kakovo je mišljenje većine odnosno svih ostalih članova Komisije, pa da u nekoliko riječi možemo rezimirati ono što nam zabilježimo iz protokola.

Predsjednik je Komisije u pogledu rezultata, koje su postigli Židovi, ostao pri svom starom uvjerenju. Članovi Komisije su naprotiv konstatirali velik napredak rada Jewish Agency u izgradnji Palestine.

Predsjednik komisije je inače i nekim drugim svojim mišljenjima dao izraza na pr. (str. 103. izvještaja) »da oni Izraeliti, koji hoće da imaju zemljišta nijesu sejaci, jer imaju veoma malo seljaka Izraelita...«

Mišljenje ostalih članova Komisije je bilo sasvim privitivo.

Gosp. Ormsby Gore je pobjiao »tvrdnju«, da nemaju židovskih seljaka, »Baš naprotiv ima u Palestini židovskih seljaka, koji su došli iz geta istočne Evrope i koji su sad u Palestini odlični zemljoradnici. Petgodišnje iskustvo pokazuje mnogo zadovoljavajućih rezultata, kojima se engleska vlada gotovo i nije nadala.«

1. Bilo je pregovora između Engleske i Italije, a naročito između Francuske i Italije još prije ratificiranja svih Mandata.

2. Član i predsjednik Permanentne Mandatarne Komisije marki di Teodoli, zauzima dosljedno stav, kojim teži poništiti konflikt, iz kojega bi slijedila neka revizija Mandata.

3. Sadašnja se sjednica Permanentne Komisije održava u Rimu. (A u Rimu je Vatikan.)

Na ovoj se sjednici komisije doduše raspravlja sam francuski mandat nad Sirijom, ali se ne zna kakova bi nečekivana peticija mogla da stigne preko gospodina generalnog sekretara Saveza Naroda. U Rimu boravi g. dr. Jacobsohn, predstavnik Jewish Agency kod Saveza Naroda.

Ove tri činjenice, koje sam ovdje samo u kratko navedene, danas u dobi razvijanja fašističke, imperialističke ideje pokazuju nam, da smo sa stanovite strane počaseni naročito vrsti pažnje. No to nema nikakve važnosti sve dok ostali članovi ove nadležne instance Saveza Naroda takođe stvaraju svoja mišljenja na osnovu realnog stanja. A vjerojatno je, da će ovaj pravac ostati konstantan.

Ove činjenice samo sam zato naveo, jer smatram, da smo u vremenu uvijek biti na čistu sa svim, pa i sa neugodnim peticijama, da možemo dalje i sve do konačnoga uspjeha našeg pokreta realno raditi na ostvarenju naših idealnih. A ostalom naviknuti smo već na intrige.

Usprkos tim gore navedenim i menavenim operacijama, sa poznatih strana, stoji veliki napredak, koji je postigla ideja židovske Nacionalne Domaje u kompetentnim krugovima Saveza Naroda. Na tom napretku se osniva i odbijanje arapskih peticija, koje komisija nije našla da su u skladu sa propisanim mandata.

Atmosfera, koja je vladala u komisiji i koja je uključila zaključcima i konstatacijama u izvještaju, a koje mi možemo dosta cij

BIJEDA MEDU ŽIDOVIMA U POLJSKOJ.
Pučanstvo jednog židovskog gradića umire od gladi. — Vlasti protiv židovskoga rada i židovske trgovine.

Varšava, 23. februara (ITA). Židovski književnik J. Singer, koji je nedavno proputovao gradiće oko Lodza, u kojima stanuju Židovi, referisao je u Društvu Židovskih Književnika i Novinara o svojim doživljajima. U svim je gradićima, kojima je prošao, stradanje Židova i propadanje židovskoga života dostiglo krajnost. Strašne je dojmone ponio iz gradića Brzeszin kraj Lodza. Ondje je prije rata živjelo oko 2000 konfekcionalnih krojača, danas ih ima svega 1200. Ali tih 1200 ljudi nema nikakove zarade, njihove porodice gladuju. U Brzeszini će se jedva naći koja židovska kuća, u kojoj se loži. Učitelj u tome gradiću pričao je g. Singeru, da svakoga dana za vrijeme obuke nekoliko djece pada u nesvjest od gladi. G. Singer je posjetio nekoje stanove nezaposlenih i našao veći dio porodice bolesne u krevetu. Tjelesa su im bila od gladi natečena. Desili su se već pojedinačni slučajevi tifusa od gladi, a postoji opravdana bojazan, da će zavladati epidemija. Pučanstvo živi u apatiji, bez nade. G. Singer je apelirao na sve prisutne, da ne propuste nijedan dan i da se odmah dadu na sabiranje živeža i odijela za Brzeszin, jer svaki dan stoji novih ljudskih žrtava.

*
Varšava, 23. februara (ITA). Židovski poslanik u Sejmu Wyslicki primio je brzozavnu obavijest iz Rovna, da tamošnje vlasti ne dozvoljavaju židovskim tvrtkama, da vrše pograničnu trgovinu s Rusijom. Sve židovske molbe za koncesije su odbijene, a kršćanske tvrtke dobivaju koncesije neograničeno. Poslanik Wyslicki obratio se ministru unutrašnjih djela, koji ga je uputio ministarstvu trgovine. Ministar trgovine obećao je, da će stvar istražiti.

Iako je produkcija duhana nakon uvedenja monopola u Poljskoj porasla, znatno se je u to vrijeme smanjio broj židovskih duhanskih radnika, jer uprava monopola neprestano otputuje židovske i namještaju samo kršćanske radnike. Samo u gradovima Grodno i Bjalistok bilo je ranije uposleno u produkciji duhana 2000 židovskih radnika, a sada ih radi tek 800.

KRIZA U ŽIDOVSKOM PARLAMENTARNOM KLUBU U POLJSKOJ JOŠ NIJE RIJESENNA.

Varšava, 23. februara (ITA). Kriza u klubu žid. parlamentaraca u Poljskoj još nije riješena, jer se pojedine grupe nisu mogle sporazumjeti u pitanju izbora predsjednika. Predsjedništvo Vrhovnoga Cijonističkoga Vijeća za Poljsku odlučilo je da održi sjednicu sa svima cijonist. članovima parlamentarnoga kluba, na kojoj će se stvoriti odluka o tome, koju će osobu cijonisti kandidirati za predsjednika. Sad se najviše govori o cijonističkoj kandidaturi zastupnika Harta glasa.

POLJSKA I CIJONIZAM.

(W. Mgzt.) Sekcija poljskoga ministarskog vijeća za pitanja narodnih manjina bavila se na svojoj posljednjoj sjednici legalizacijom Cijonističke Organizacije, da u Palestini izgradi narodnu domaju, u internacionalnom pogledu potpunoma podupire i da cijonističkom pokretu u Poljskoj ne stavljaju nikakve zapreke. Naročito ne priječi vlada organizaciju emigracije i sakupljanja za cijonističke fondove i halučki pokret. Legalizacija Cijonističke Organizacije kao političke nije potrebna, jer ona spada u okvir političkih organizacija, koje ne trebaju legalizaciju vlade.

Na istoj sjednici bavila se sekcija prijedlozima židovskoga parlamentarnoga kluba o promjeni zakonskoga načrta o obrtu. Konačni zaključci u tom pogledu nijesu još stvoreni.

Hebrejski dječji vrt u Zagrebu

Pred kojih četraest mjeseci u povučenoj je tišini trijezoga i mornoga rada započeo djelovanje hebrejskog dječjeg vrt. Susretivošću predsjednika bogoštovne općine postala je ona soha općinske Talmud Tore u prizemlju Palmotičeve ulice br. 16 jedno novo stjelište; u historiju te sobe, punu romantičke i buke omladinskoga života od dva decenija ušao u jedan nov pojam, pun draži načinu skladnosti i čistoće dječje atmosfere. Dječji vrt i to hebrejski. Diskrecija i trezvena solidnost, kojom je započeo rad na tom području u nas, toliko na mah uljeva respeksa, da se čovjek obuzdava, da nikako ne pretjeruje i suviše ne buči, kad bi htio da drugima crta dojmove, što ih je pomicio iz jednostavnje sobe, u kojoj se uz namještaje omladinske biblioteke i Talmud Tore privukao dražestan bijelo očišćeni namještaj: stolici, stolčići, klupe, igračke, ormarići za pranje i ormari za igračke, i u kojih imaočevi broj malene djece što se nevezano igra, oblijetajući svoju »dudu Mirjam« i njenu pomoćnicu.

Onda, pred tih 14 mjesecima zadužila je gospodja Dijana Romano i zagrebačko židovstvo time, što je s puno razumijevanja za dalekoščinost dječje odgoje i s neposrednim osjećajem za potrebe hebrejskoga rada, medju djecom omogućila osnutak i uredjenje Gan Hajeladim-a. Osim predsjedništva bogoštovne općine, koje je najprije dalo sobu, a onda votiralo stalnu subvenciju, nije za osnutak hebrejskog dječjeg vrta poradila nijedna naša institucija ili naše društvo. Plod privatnoga nastojanja, požrtvovnosti i pune odanosti smažnoj težnji predstavlja bez sumnje jednu od najvređnijih tekovina, koje mi u Zagrebu imamo. Izvana se taj dječji vrt, barem dosada, nije činio tako važnim i vanrednim — stisnut u jednu sobu — ali kratkotrajan pogled u ono, što biva u tom vrtu, znači za onog, koji se gubi u tmuši današnje naše rasparčanosti i blaziranosti u najmanju ruku iskreno i puno osvježenje. Djeca su u vrtu poput andjelčića. Oštih kazna nema. Najoštrija je kazna, kad tko mora da sjedne na »kise

Upozorenje!

Uredi Saveza Cijonista u Kraljevini S. H. S. Povjereništva Keren Kajemet Lejisrael, uredništvo i uprava „Židova“ nalaze se od 22. februara u novim prostorijama

ILICA 38/I KAT

pa ovamo valja adresirati svu poštu za naveđene urede.

U prostorijama u Illici 31 treći sprat, gdje su dosada bili ovi uredi nalaze se sada Savez Židovskih Omladinskih Udruga, Ahdut HaCofim, i uprava i uredništvo „Gideona“.

INTERVENCIJA CIJONISTIČKE EGZEKUTIVE PROTIV ZABRANE ISELJIVANJA ŽDOVA IZ PERZIJE U PALESTINU.

(Poseban izvještaj »Židova«).

London, 23. II. Povodom vijesti, da je vlada u Teheranu izdala naredjenje, kojim se Židovima u Perziji zabranjuje iseljivanje u Palestinu, posjetio je sekretar političkoga departmana Cijonističke Egzekutive g. Leonhard Stein perzijskoga poslanika u Londonu, da mu uruči pritužbu Cijonističke Organizacije u toj stvari. Perzijsko je poslanstvo otposlalo žalbu Cijonističke Organizacije svojoj vladi u Teheranu. Cijonistička je Organizacija u toj pritužbi obrazložila neodrživost naredjenja perzijske vlade zbog toga, što je Perzija član Saveza Naroda. Rusija je jedina zemlja, koja ograničuje židovsku emigraciju u Palestinu, ali ona nije član Saveza Naroda. Budući da je Savez Naroda dao Engleskoj mandat nad Palestinom u tome smislu, da se ondje imade izgraditi židovska narodna domaja, to je svaki član Saveza Naroda obvezan da, ako već ne pomaže izgradnju domaje u Palestini, ne uzradi ništa protiv nje.

HEBREJSKA ŠTIMPA U PALESTINI O REORGANIZACIJI SIGURNOSNE SLUŽBE.

Jerusalem, 22. februara (ITA). Hebrejska štampa u Erec Jisraelu izražava svoje nezadovoljstvo zbog demobilizacije britanske žandarmerije i reorganizacije sigurnosne službe pa drži, da bi se u interesu javne sigurnosti bila moralna demobilizacija odgoditi na dulje vrijeme. Broj zločina u Zemlji je porasao, reduciranje sigurnosnih organa obodrit će zločince. Štampa dalje protestira protiv toga, što u palestinskoj policiji imade prema Židova i da se pogranične čete, koje čine sami Arapi i cirkasiri uopće ne primaju Židovi. To je, veli štampa, uvreda za židovski narod.

UDOVA SOL ROSENBLooma DARUJE HEBREJSKOM UNIVERZITETU 50.000 DOLARA.

New York, 22. februara (ITA). Udovala nedavno premunula filantropa i cijonističkoga vodje Sol Rosenbloma, bivšega direktora američkoga Keren Hajesoda darovala je iz ostavine Rosenbloma 500.000 dolara za Hebrejski Univerzitet. Sredstvima toga doprinos treba da se podigne zgrada, u kojoj će se uređiti instituti za židovske studije, administrativni ured i auditorium maximum. Ta zgrada nosit će ime Sol Rosenbloma.

Za slobodnu emigraciju iz Rusije u Palestinu.

Riga, 24. februara (ITA). U vezi sa skorim izborima u Sovjeti Rusiji objavio je centralni komite Poale Cijona manifest, u kojem se traži od sovjetske vlade, da dopusti slobodu emigracije Židova iz Rusije u Palestinu.

gadol« (veliki stolac) ili kad — a to je najstrašnije — padne prijetnja dode Mirjam, da ne će sjutra smjeti doći u gan. Počesto se dešava, da koje dijete, što po zakonima gana počini neku krivicu odlazi kršom samo na »kise gadol«, da ispašta svoj prestupak. Disciplina je u ganu posve nutarnja. Nijedno dijete ne osjeća stegu. Dolazi u ganu, što su u početku bila povučena, zaplašena, vidi se očito, da su koštuće roditelji suviše nervozni i strogi. Za nekoliko dana dijete se promjenilo, postalo vedrije, osjećajući slobodu bez vanjske tvrde stege, a primivši u se atmosferu fiskrene discipline, u kojoj svaki dijete neposredno u vedriju duši svojoj znače, što se smije, a što ne valja.

U ganu vlada hebrejska riječ, hebrejska pjesma, topao židovski uzgoj. U početku je za svaku dijete problem: pozdrav. Nema »ljubim ruke i »kistihand«, tu se pozdravlja sa »Šalom« i daje ruka dodil Mirjam. U početku nijesu neka dijeca htjela tako brzo izmijeniti svoj uobičajeni pozdrav, a onda ipak pobijeduje ono zajedničko, što vlada dječjim dušama u ganu i »Šalom« se ukorjenio duboko. I još zadugo, možda nikad ne će izaci iz te dubine života, što će možda nakon gana, slijom prilika, uči divergentnom linijom, udaljujući se od živoga židovstva. Ono, što dijete dobiva u ganu, ponijet će neodrješivo sobom u život. Svakidašnji se razgovori vode hebrejski. Ali priče i teški problemi, kao što su na primjer Adam i Eva, stvaranje svijeta — kad je mala Regina zapitala slušajući dodumu priču, kako je Bog stvorio svijet: »A tko je stvorio Boga?« — još dakako ne mogu da se pričaju i rješavaju hebrejski. Ali i to će doći.

Deda (tetka) Mirjam je u centru svakog malog člana u ganu. Što ona kaže, to je sveto. Ali ona ne iskorištava ovu svoju prevlast, nastojeći, da dijete ne dolazi u konflikt s roditeljem, i da ono, čemu se koštuće još možda smiju, dijete polako prima i u sebi ustaljuje postepeno, pa da na kraju pobedi duh, što ga dijete dobiva u ganu i odjednom se u mnogim kućama, gdje se to nikad nije činilo, u predvečerje šabata pale svjeće, ne resi božićno drvo nego pale hanuka-svjeće.

KAD ĆE VELIKA BRITANIJA NAPUSTITI PALESTINSKI MANDAT.

London, 23. februara (ITA). Englesko Društvo za Blizi i Srednji Istok povelo je na svojoj skupštini diskusiju o mandatarnom sistemu na Srednjem Istoku. Poglavit je raspravilo pitanje, kad će Velika Britanija moći da položi palestinski mandat i preda upravu zemlje vlasti domaćeg pučanstva. Mr. H. Wilson Harris, suradnik »Daily News« rekao je, da se palestinski mandat razlikuje od ostalih mandata kategorije »A« (Sirija i Irak), odredbom o izgradnji židovske narodne domaće. To je jedna opasnost. Druga je opasnost u tome, što pučanstvo nije homogeno. Zbog toga je vjerojatno, da je vrijeme, kad će Velika Britanija moći napustiti palestinski mandat veoma daleko.

Prof. Arnold Toynbee, koji je na Mirovnoj Konferenci u Versaillesu bio vodja sekcije za Srednji Istok kao delegata britanske delegacije, rekao je, da se vladi ne može zamjeriti, što je preuzeala mandate nad Palestinom i Irakom; ona je na to bila nagnata. U mirno doba vladala je kod mnogih vlasti tendencija, da steknu simpatije sveukupnog židovstva i ako su Židovi u pojedinim zemljama bili lojalni prema svojim vlastima. Prvi su Nijemci uznastojali, da židovski propagandi stave u svoju službu. Američki židovski žurnalisti bili su pozvani u Poljsku, gdje im je prikazano strašno stanje Židova pod carističkim režimom. Židovi čitavoga svijeta bili su protiv carizma. Velika Britanija se trudila zbog toga da Židove predobije za aliiranе vlasti. To je dovelo do to, da je Velika Britanija dobila mandat nad Palestinom, i ako bi bolje bilo, da su Sirija i Palestina ostale sjedinjene pod jednim mandatom. Ali tako se je podjelila arapska zemlja. Utoliko su više Arapi protiv židovskog prodiranja u Palestinu u svrhu izgradnje narodne domaće. U tome je uzrok, da Palestina nije veoma sretna pod engleskim mandatom.

Do juna nema sjednica Akcijonoga Komiteja.

Berlin, 17. februara (ITA). Upućeni krugovi saopćili su izvjestitelju ITA, da su netačne vijesti o sazivu sjednice Akcijonoga Komiteja u mjesecu martu u Jeruzolim. Budući da Sokolov i drugi vodje vode akcije u raznim zemljama, a voditi će ih čitavo proljeće, ne će jamačno biti moguće, da se sjednica Akcijonoga Komiteja sazove prije juna. Nije vjerojatno, da će se sjednica Akcijonog Komiteja održati u Erec Jisraelu.

Jichak Grünbaum dolazi u Bukarešti.

Poznati židovski političar u Poljskoj, cijonista Jichak Grünbaum ima da ovih dana stigne u Bukarešti. On će ovdje raditi za Keren Hajesod pa će posjetiti sva veća mjesta u zemlji.

Američki turistički parobrod u luci Hajfe.

Hajfa, 21. februara (ITA). Američki parobrod »Republic« stigao je u luku Hajfe dovezavši 525 turista. Brod je izvjesio cijonistički barjak. Lučka vlast izdala je na to nalog, da se cijonistički barjak ima da skine i nadomjesti britanskom pomorskom zastavom.

Austrijska vlada pozdravlja turneu »Hakoah« po Americi.

Beč, 22. februara (ITA). Austrijska je vlada saopćila predsjedništvu športskoga kluba »Hakoah«, da sa simpatijama prati namjeru kluba, da podje na turneu po američkim gradovima. U saopćenju vlade spominje se, da je austrijski poslanik u Washingtonu obavijestio vladu, da bi turneja »Hakoah« po američkim gradovima potpomogla austrijske interese.

»Hakoah« će doskora poći na put u Ameriku, kamo su je pozvali savez »ORT«, pa loža Bne Brit i američki sportski Savez. Turneja po američkim gradovima bit će u aprilu.

Sad seli Gan Hajeladim u nove prostorije u zgradu »Makabijeva doma«. Opet je gdje. Dijana Romano bila ona, koja je omogućila uvećanje gana i njegovo dalje uredjenje novim materijalom prema odgojnog sistemu Marije Montessori, po kojem se u glavnom radi u našem ganu.

U srijedu, 24. o. m., poslije podne održala se u dvorani doma purimske prirede hebrejskog dječjeg vrtića, koju je uveo Čiča Gross s nekoliko pozdravnih riječi. Neopisivo dražesne dječje maske ušle su u dvoranu u oduljoi povorci. Žagor smješta djece i publike zavladao je poput nekog talasa lijepe, nesmetane radosti, što su je pobudila djece svojom dražom i kćemom svojih maska. Da priredba zadobije širi karakter, sudjelovala su i židovska djece, koja ne dolaze u gan. Ali se jasno moglo razabrati, koja djece počaze Gan Hajeladim, a koji ne idu u gan. Djece iz gana ne daju se smestiti. Za njih: skup majki naokolo dvorane nije značio smetnju. Djece iz gana igrala su svoje običajne igre pod vodstvom svoje dode Mirjam i pjevala hebrejske pjesme. Iza toga su nekoji Čočim zabavljali djece plesom have i igrom, a potkraj je metež djece postao sve gušći i življji, dok nisu došli na red kolači, koji su označivali konac priredbe.

Počesto je po koja grupa djece zaplesala uz pratnju glasovira havu s kojim omladincem, prebacujući u trku jednu nožicu preko druge.

Na kraju, pri odlasku, djece iz gana nijesu htjela propustiti, da se pojedinačno uz stisak ruke i šalom ne oproste od svoje dode.

J. R.

Sedamdesetgodisnjica smrti Heinricha Heine-a.

</

ZANGWILL ZA ŽIDOVSKU KOLONIZACIJU U RUSIJI.

London, 24. februara (ITA). Ovdje se je pod predsjedanjem dr. B. Jochelmana održao veliki zbor za židovsku kolonizaciju u Rusiji. Dr. Jochelmann, predsjednik Komiteja za židovsku kolonizaciju u Rusiji, rekao je u svom govoru, da se, bili odnosi prema sovjetskoj vladu, kakovogod, dodijeljivanje zemlje za kolonizaciju Židova mora da primi, jer će samo na njivi ozdraviti židovski narod. Joint Distribution Committee i ICA vrše već hvalevrijedan rad, dužnost je engleskih Židova, da pomažu kolonizatorno djelo u Rusiji.

Iza toga stupio je na tribinu Izrael Zangwill i održao odulji snažni govor, u kojem je po gdje bilo humora. Time što svakoga jutra čita dnevni bilten Jevrejske Telegrafiske Agencije stoji u vezi sa židovskim životom. Katkada su ovi izvještaji poput jeremijada: svuda bijeda i potlačenost. Jedini je put do spaša onaj, koji nam je pokazao Theodor Herzl: k vlastitoj grudi. Većina Židova živi u bijedi. I Herzl nije bio baš samo za Palestinu, nego za zemlju, za grudu. U svijetu živi 16 milijuna Židova, a Palestina je tako velika kao grofovija Wales, gdje kraj svega razvjeta stanuje 2 milijuna ljudi. U Palestini mogu Židovi da stvore neku vrstu Švajcarske. Ruska vlada stavila je Židovima na raspolažanje jedan milijun jutara, pa je time učinila više nego britanska vlada, koja nije dosada Židovima dala nijedan četvorni metar zemlje. Sva slobodna zemlja ostaje za Arape. A kako se može da izgradi Žemlja bez zemljista? Ne može se svako parče zemlje platiti skupim novcem. Kolonizacija ICA u Argentini ne obazire se na princip koncentracije. Kod kolonizacije u Rusiji treba pogled upraviti baš na koncentraciju u naseljivanju. Zangwill je pozvao engleske Židove, da pridonesu žrtve za spas ruskih Židova. Završio je svoj govor izjavom, da je od 500 funti, što su preostali nakon likvidacije ITO (Jewish Territorial Organisation) izdano 100 funti za Nordauov vrtni grad u Palestini, a 400 funti da je odredjeno za židovsku kolonizaciju u Rusiji.

Odbijena tužba zbog patenta protiv prof. Weizmanna.

»Wiener Morgenzeitung« donosi vijest, da je sud odbio tužbu jednoga pariškoga kemika, kojom je tužio prof. Weizmanna, da je za vrijeme rata dao u Engleskoj patentirati jedan njegov patenat. Sud je pronašao, da tužitelj imade krivo, pa je odbio tužbu i zahtjev tužitelja za odštetom i anuliranjem patenta prof. Weizmanna. Proces je trajao nekoliko mjeseci. »Wiener Morgenzeitung« napominje, da je karakteristično, da je komunistička štampa u Rusiji već dulje vremena izrabljivala taj proces za protucionističku kampanju, koja je uglavnom bila uperena protiv osobe prof. Weizmanna.

Nečak dr. Členova, sekretar sovjetske delegacije u Francuskoj.

Moskva. (Posebni izvještaj ATJ.) Profesor S. Členov, nečak glasovitoga cijonističkog vodje, imenovan je sekretarom sovjetske delegacije u Francuskoj.

Sir Herbert Samuel postat će barun?

London, 24. februara (ITA). U informiranim se krugovima govori, da će sir Herbert Samuel, bivši Vrhovni Komesar u Palestini, nakon što završi svoju djelatnost kao predsjednik komisije o produkciji ugljena dobiti čast baruna.

Tečaj za Arape na tehnicu u Hajji.

Jeruzolim, 22. februara (ITA). Na tehnicu u Hajji uveden je specijalni tečaj za arapske gradjevinarske radnike. Tečaj se vodi na hebrejskom jeziku. Posjećuju ga 14 arapskih radnika, koji znaju hebrejski.

Sinagogalni koncerat

Priredba Izraelske Ferijalne Kolonije u Zagrebu.

Marno vodstvo društva Izraelske Ferijalne Kolonije u Zagrebu, na čelu sa svojom, zasluznom predsjednicom gđjom, Tildom pl. Deutsch, priredilo je u utorak 23. o. mj. na večer već svoju drugu ovogodišnju uspjelu priredbu. Dok prva priredba (Čitanje dječjih priča) nije imala nikakav židovski karakter, ova je druga priredba — sinagogalni koncerat u zagrebačkoj sinagozi — pokazala, da je ovo zasluzno žid. humanitarno društvo držalo za potrebnim, da predi i jednu židovsku priredbu, da pokaže svoje razumijevanje ne samo za uspjele »neutralne« priredbe, nego i takove priredbe, što manifestiraju židovski karakter toga društva. To smo htjeli da uvodno istaknemo — da to sa zadovoljstvom istaknemo.

Program togog uspjelog koncerta bio je veoma bogat, čuli smo na njemu lijepi broj žid. kompozitora. Čuli smo stvari, što imadu sinagogalni karakter, a dobro je što su se izvodila djela i židovske svjetovne muzike, koja je bila zastupana po našim modernim kompozitorima (Achron, Kaplan, Žiga Hirschler). Od starijih majstora naše sinagogalne literature izvedena su djela Sulzera (Matovu Be roš hašono, Adom Olom), Goldsteina, Grüneweiga i dr. Od modernih stvari osobito ističemo Achronovu hebrejsku melodiju, pisanu za violinu, a treba da se spomene i Kaplanova stvarca za flautu, čelo, harfu i orgulje. Od domaćih kompozitora izvela se i hasidska melodija od g. Žige Hirschlera, izvadak iz scenske muzike za čuveni Anskyev Dybuk. G. Hirschler, koji nas je veoma zadužio svojom uspijelom zbirkom židovskih narodnih popjevaka, obradjeni za jedan glas i klavir, izn'o nam je izvadak, pisan za flautu, čelo, harfu i orgulje, iz scenske muzike, što ju je komponovao za Dybuk, čija se izvedba pred neko vrijeme pripremala na Zagreb. Narod. Kazalištu. Od starijih kompozicija ističemo osobito Sulzrove stvari, napose Matovu i Adon Olom, dok se od veoma uspijelih re-

IZ JUGOSLAVIJE
RAD FERIJALNOG ODSEKA JEVREJSKOG ŽENSKOG DRUŠTVA U BEOGRADU.

Ako hoćeš da živiš za sebe,
Moraš da živiš prvo za druge.

U svim zemljama osetila se potreba da se sva pažnja pokloni deci. Na kongresima, konferencijama, skupštinama pojedinih društava glavno pitanje i briga humanih i kulturnih radnika, bila su deca. S pravom je nazvano današnje vreme vek deteta, jer hiljade dece ostale su bez svoga zaštitnika, hranitelja i branitelja. Treba odvratiti nejaku decu od propasti i prerane borbe u životu.

Svu tu decu treba ne samo zaštititi, nego osposobiti za život. Naročito inicijativa od strane žena, donela je korist jer je žena pozvana da štiti dese.

Jevrejsko Žensko Društvo u Beogradu pratí život naše dese, teške ekonomске prilike pod kojima ona žive, po vlažnim, skućenim i bednim stanovima, bez vazduha i sunca a da bi bilo u stanju da ih ma i za kratko vreme pošle na sunce i vazduh, osniva Ferijalni Odsek u 1921. god. U prvo vreme odsek je radio skromno. Ali se uviđela jaka potreba da se delokrug rada proširi, te se Odsek studio da svake godine broj dece koja se šalju da se oporave bude što veći.

Godine 1924. 27. oktobra održana je skupština Saveza Jevrejskih Ženskih Društava iz naše Kraljevine. Kao aktuelno pitanje bila je potreba za osnivanjem Ferijalnog Odseka po svima mestima sa jednim Domom na našem primorju i prema tome doneta je rezolucija da se u tome pravcu radi.

Prošle 1925. godine vredni Ferijalni Odsek Jevrejskog Ženskog Društva bio je u mogućnosti da pošle 16 dece za koje je plaćao 1.500 dinara mesečno i 5 devojčice na Ladislavovo preko Ministarstva za Socijalnu Politiku, ali potreba bila je kud i kamo veća.

U želji da se ostvari doneta rezolucija gdje Jelena de Mayo pošla je na naše primorje, da prouči tamošnje prilike, te da se prema tome pristupi ostvarenju ideje o osnivanju Doma.

Pošto su prilike izgledale povoljne, Jevrejsko Žensko Društvo uz saradnju Ferijalnog Odseka, pristupilo je marno radu da ove godine smesti decu u sopstvenom Domu.

Prvo nam je izšlo u susret Ministarstvo Narodnog Zdravlja od koga smo dobili 50 kreveta, 50 stolica i 50 noćnih ormarića i 30.000 dinara u gotovu novcu. Od Ministarstva za Socijalnu Politiku subvenciju od 1000 dinara mesečno. Prvih 3000 dinara već smo primili. Od Crvenog Krsta 5000 dinara sa izveštenjem da ove godine i oni zidaju kuću, te nisu u mogućnosti da se sa većom sumom odazovu za službenom Jevrejskom Ženskom Društву.

Ali najviše priznanja pripada našoj zajednici i vrednim članicama, jer su one sve shvatile potrebu osnivanja oporavilišta pa svestrano na tome rade.

Od Crveno Školske Opštine pod čijom zaštitom stoji naše društvo dobili smo 20.000 dinara.

Od Maksa A. Demajo i njegove firme dobili smo materijala u vrednosti od 16.000 dinara. Taj prilog je pošto pismom, koje nas bodri na rad. Gosp. M. Demajo je izabran za velikog dobrotvora Ferijalnog Odseka.

Društvo je rešilo, da svaki krevet nosi ime kojeg prilagač zeli, a sa prilogom od 1500 dinara.

Dosada su priložili po 1500 dinara ova lica:

Šalom Russo, Estira Russo, Jelena de Mayo na ime muža Solomana de Mayo, Alfred i Sojka Hašon, Nisim B. Aron, Laza Avramović, Matija Avramović, Roza Hajim rodj. Azrijel, Laza Avramović, Matija Avramović, Roza Hajim rodj. Azrijel, Hermina Melamed na ime pok. sina Aleksandra, Ruža Levi na ime pok. sestrića Aleksandra Melameda, Eta Šefer, Maks i

citativa napose treba istaći osobito lijepi Av horaham i Be roš hašono. Na programu se nalazila i »tradicionalna« Bruchova čelo-obradba Kol nádra.

Izvedba programa bila je povjerena prvorazrednim slikama. Medju prvima treba da se spomene bečki natkantor g. Gerson Margulies. On je svojim veoma lijepim, jakim i svježim tenorom, koji je vanredno zvučio osobito u visokim položajima i u pianu, te svojom dubokom, muzikalnošću izveo velik i najznačajniji dio programa. Njegovo veliko umijeće i osobit način predavanja došlo je do izražaja u svim djelima, što je izveo, a napose u recitalima, koji su mu dali prilike da potpuno razvije sve odlike svojeg prvorazrednog predavanja. Veoma je dobra bila zamisao, da nam se pruži prilika da čujemo ovog vanrednog pjevača, koji je veoma zaslužan za širenje židovske sinagogalne, ali i svjetovne muzike. Gdje. Draga Stern ponovno je veoma uspjela svojim vanredno lijepim i ugodnim mezosopranom, koji nam je već dobro poznat i od njezinih prijašnjih uspijelih nastupa u našoj sinagozi. Gdje, je dr. Köllicker sa mnogo razumijevanja i vještine izvela uspijelu Achronovu hebrejsku melodiju. I svi ostali izvadaci, naši umjetnici gg. Franjo Dušan (orgulje), prof. U. Fabrik (čelo), Brunclig (flauta) i gdje. Sliku u našoj izveli su svoje partie majstorski. Posebno želimo da istaknemo nastup našeg pomladjenog sinagogskog zbor, koji nas je ovoga puta ugodno iznenadio i pokazao dobar napredak. Ritmici, vokalizaciji i dinamici ovoga je puta bila posvećena osobita pažnja, tako da nas je ovaj nastup ponovno uvjero, da se uz marljiv i savjestan rad, mogu od tog zabora dobiti lijepi rezultati.

Zbor su uvježbali gg. kantor Weissmann (koji je kao solista nastupio u izvedbi Pisehu li od Abrassa sa mnogo razumijevanja i muzikalnosti) te mladi talentovani Marko Rothmüller, koji je i na izvedbi dirigirao zbor.

Koncerat je bio vanredno posjećen, sinagoga bila je dupkom puna. Medju prisutnima vidili smo pored ostalih i gradonačelnika zagrebačkog g. arh. Heinzele sa suprugom.

— A taj koncerat posjetio je oni krugovi žid. gradjanstva, koje inače u glavnom veoma rijetko vidjamo kod ostalih žid.

M. de Majo na ime pok. sina Fric Demajo, Jozefina de na ime sina Vili de Majo, Sofi i Avram Arueti, Rafailo F. Tini Finci na ime svoja najmladja dva sina, Moša B. Josip naime pok. oca, Josif B. Hajim, Moša Alkalaj na ime majke Bukas Alkalaj, Moša Melamed na ime pok. Sofije Melamed, Isak Mašijah na ime majke Neti Mašemaja de Majo na ime pok. majke Djamile de Majo, Almuli na ime pok. sestre Rašele Davičo, Regina Manović na ime pok. sina Tome Manojlović, dr. Palić na ime kćeri Olge, Eliza Feldman, Flora Levi, na ime unuka Daniti, Generalna Banka, Leon de Leon, Žak Adanja, Nahmijas, Solči Nahmijas na ime unuke Silvije, Avram Koen na ime pok. sinovca Bencijona S. Koen, Buki i tilda Koen, Avram i Meri Farki, Sara Š. Koen na ime majke Koen, Ana i Hajim S. Medina, Zdravko i Režirk fandari, dr. David i Žika Alkalaj, Hedi i Giti Hajim, D. slav, Vera i Jovanka Jovanović, Albert Farhi, Kalina F. Merkuša Buli, dr. Fridrik Pops na ime najmladje kćeri Ruža Švarc na ime njena dva deteta, Štefi Koen na ime majke Side Koen, Beni Flajšer na ime pok. deteta Lici i Šer, B. Majer na ime unuka Rade Ditrih.

*
Naš Ferijalni Odsek će izdati 5000 komada lozova 10 dinara komad sa 500 zgoditaka, većina ručni radovi na vrednog devojačkog odbora, koji se jedan put nedjeljno slijedi na rad u korist ferijalnog odseka.

Jedna komisija od 4 članice na čelu jednog inženjera polazi 2. marta za Boku Kotorskou za zaključi kupovinu če, pošto su tamo najpovoljniji uslovi.

To je u glavnom dosadanji rad Ferijalnog Odseka Jevrejskog Ženskog Društva.

Pored sve ljubavi i razumevanja, na koje smo kod našeg življa, treba nam mnogo sredstava, truda i ljudskih spram dece da se postigne potpuni uspeh.

Od sviju nas zavisi da akcija, koja je prešla na posljednju fazu, koja je prevalila više od polovine najtežeg puta ispod kroja, do potpunog instaliranja Doma. Za izdržavanje dece brinut će se u Domu Ferijalni Odsek koji će plati stvarnu cenu za ceo pansion, ili pojedina društva iz naše Kraljevine koja će plaćati minimalnu cenu za decu u sredini, kojima je potrebno da se oporave.

U Domu će biti pored potrebnog broja osoblja, jedna stavnica i dve upravne članice. Dom će voditi strgo rimski kuhinju a naša deca će u njemu naći materinske ljubavnosti.

Apelujemo na sve dobre i plemenite ljude, kojima je učinak dobro, da nas pomognu prilozima, da nam pruže svoje druge ruke, koje će privatiti i osposobiti za život naše veće blage — našu decu.

Predsednica Fer. Odelka Meri Farhi.

Predsednica J. Ž. D. Jelena S. de Mayo.

DR. IVAN LORKOVIC

U srijedu 24. o. mj. umro je u Zagrebu u 50. godini voda ugledni javni radnik i publicista, narodni poslanik g. dr. Ivan Lorković, koji je u zadnjih 30 godina igrao važnu ulogu u hrvatskom političkom životu.

Pokojnik je još u vrijeme početaka cijonističkoga pokreta jedan od rijetkih nežidovskih intelektualaca u našoj zemlji, koji je bio i skrenut i privržen prijatelj cijonizma. U vrijeme, kad cijonistički pokret još nije dosegao pokaže na vidne rezultate svoga rada, kad je jedina žena u našoj zemlji, koja je počela da se polagano i uz velike teškoće u našoj zemlji, kad su se u ondašnjem našem cijonističkom centru, Osijeku, vodile borbe između židovskih anticijonista i cijonista, onda je on kao važan

priredba. To posebno bilježimo kao jedan uspjeh Izraelske Kolonije, kojoj je uspjelo ovoga puta da na tu židovsku priredbu privuče i te krugove.

*
Koliko, nam je poznato, prvi je to puta, što se u Zagrebu priredilo koncerat posvećen našoj sinagogalnoj muzici. Treba da budemo osobito zahvalni inicijativi Izraelske Kolonije za priredbu ovoga zaštitnika uspeha. No naša je sinagogalna muzička literatura prilika bogata, mnogo imade djela, što se u našoj još ne izvedeno na tome koncertu nijesme čuli na pr. ni jedno djelo velikog našega majstora Lewandowskog — ne bi smjelo ostati bez tog jednog koncerta. Treba da polje toga uspeha logički slijede i daljnji. Tu držimo da je lijepo polje rada i naš pomladjenički sinagogski zbor, koji bi si trebao učiniti još kod nas neizvedena markantna djela sinagogalne muzičke literature, da bi židovska i židovska javnost imala prilike, da se svestrano upozna sa našom sinagogalnom muzikom. Ali osobi pažnja treba da se nadalje posveti židovskoj svjetovnoj modernoj muzici, koja je i na ovome koncertu bila izvela još kod nas neizvedena markantna djela.

Spomenknjiga o Šolem Alejhemu.
(W. Mgzt.) Povodom 10. obljetnice smrti najvećega židovskog humoriste, Šolem Alejhema, stvorili su u New Yorku tamošnji židovski književnici naročiti komitet, koji izdati opsežnu, literarnu spomenknjigu. Spomenknjiga bit će isključivo posvećena literarnom djelovanju Šolem Alejhemu

napredne stranke i kao urednik »Narodne Obrane« odlučno stao na stranu šaće cijonista. Kad je kasnije u zajednici sa g. Većeslavom Vilderon preuzeo uredništvo »Pokreta«, zagrebačkog organa napredne stranke, oko koje se okupila i grupa ondašnje mlade cijonističke generacije, uviđek je pripravno stavio na raspolaganje svoj list našim srušenjima i tako davao prilike, da se i nežidovska javnost uputi u ciljeve cijonizma, čija je nastojanja pratio s mnogo razumijevanja i ljubavi.

Dr. Ivan Lorković pokopan je u Zagrebu u petak 26. o. m. na državni trošak u počasnoj grobnici grada Zagreba.

Bio mu častan spomen i u našim redovima!

PALESTINSKA PUTOVANJA NA PESAH.

Upozorujemo turiste, koji kane da posjete Palestinu za vrijeme Pesaha, da samo posredstvom ovoga ureda mogu da nabave palestinska viza. To vrijedi za sve turiste, koji će otpotovati za Palestinu za vrijeme od 10. marta do 6. aprila o. g. Vizu podjeljuje prepukom ovoga ureda britski konzul u Zagrebu svakoj osobi, koja je navršila 18. godinu (bez djece). Putnica svakog turiste mora da je providjena policijskim vizumom, koji važi i za povratak. Vizum će britski konzul izdati, tek za osam dana otako je zatražen. Na takov pesah vizum, koji će biti označen s »THOUR/3/18 H«, moći će se ući u Palestinu najkasnije do 2. aprila o. g., a ovlastit će za boravak samo do 1. maja o. g.

Ni pod kojim uvjetom ne ovlašćuje takav vizum turistu, da na temelju istoga zatraži od pal. vlade produljenje svog boravka u zemlji preko naznačenoga roka.

Palestinski Ured, Zagreb, Ilica 38.

ZAGREB.

Otvorene »Makabijevog« Doma.

Napredno nastojanje jednoga dijela zagrebačkoga židovstva i ustajan pregalački rad proslavili su prošle subote lijepu slavu. Dugogodišnje nastojanje postiglo je svoj cilj i ono je svoju realizaciju predstavilo javnosti. U subotu dne 20. februara uveče obavljen je svečano otvorene doma gombalačkog i športskog društva »Makabi« u Palmotićevu ulici 22. Sama svečanost nije na sebi imala ni truna forsiranosti i preteranosti. Bila je obilježena mirnoćom i otmjenošću pokazujući umjerenost i skladnost, koja može da imponira.

Dom se »Makabijev« sastoji od otmjeno uredjene dvorane, bez kićenih ureva, olijeno svjetlo sivo i s veoma dobro raspoređenim osvjetljenjem. Nad pročeljem dvorane, koje čini u sredini prostran ulaz ističe se relief Magen Davida, uveden u relijefni ured, što se širi naokolo dvorane na ogradi prostornih galerija, koje počivaju na vitkim stupovima, s lijepo urešenim glavicama. U prednjem dijelu zapremajući dio galerija nad pročeljem dvorane nalaze se prostorije Gan Ha-Jela dim-a, hebrejskog dječjeg vrta, koji je dosada radio u jednoj sobi u zgradi bogoštovne općine. Stubište zgrade zauzima minimum prostora. Lijevo i desno do ulaza u dvoranu nalaze se garderobe. Na mansardu zgrade smještene su garderobe i kupaone za vježbače, a tu se nalazi i soba za prednjački zbor, u kojoj je i društvena biblioteka. Sama dvorana zauzima površinu od 16.5 m × 17 m. Lijepu osnovu i izvedbu gradnje obavila je gradjevna tvrtka inž. Friedmann, Lörber i Mevorah.

Na svečanost otvorenja i posvetu doma skupili su se u dvorani svi predstavnici gradske oblasti, zagrebačkih sokolskih društava, predsjedništvo bogoštovne općine, predstavnici svih ostalih židovskih institucija i korporacija, sve vidjenje ličnosti iz zagrebačkoga židovstva, izvjestitelji zagrebačke štampe i svi građani, koji su dali svoje doprinose za izgradnju doma. Na galerijama se skupio oveći dio članstva »Makabija«.

Oko 9 sati otvorio i svečanost, oduševljeno aklamirao, zaslužni predsjednik »Makabija« g. Julije König, kratkim i uvjerljivim govorom. Pozdravivši sve sakupljene istaknuo je svrhu današnje svečanosti i onda nastavio:

»Dugo zanemarena, probudila se je potreba gimnastičkog uzgoja židovske mladeži tek posljednjih decenija, te je društvo »Makabi« zaslugom našeg začasnog predsjednika g. dra. Zwiebacka god. 1914. u skromnom opsegu počelo svojom djelatnošću, koja je ratom prekinuta. Odmah poslije prevrata skupio je dr. Zwieback u zajednici s našim potpredsjednikom g. dr. Braunom omladinu i nastavio prekinuti rad, te je privukao sve, od mališa do zrelje omladine, da gaji gimnastiku i sve lijepe i zdrave grane športa. Ovo je pomenutima u punoj mjeri uspjelo, tako te danas društvo »Makabi« broji nekoliko stotina utemeljiteljnih i podupirajućih, te nekoliko stotina izvršujućih članova, u kojima je probudjena smisao i svest sportske i gimnastičke obrazovanosti.

Samo onaj, kome su poznate okolnosti i prilike, u kojima je »Makabi« započeo svojim radom, te kasnije nastavio u najčednjim prilikama, tako rekuć bez krova nad glavom, shvatiti će, koje je izdržljivosti trebalo da se društvo doveđe do današnje visine. A ako sve to znamo, onda ćemo shvatiti i pojmiti što za nas znači, da možemo kazati: »Ovo je naš vlastiti dom«, koji će ne samo nama, nego i ostalim našim kulturnim institucijama omogućiti daljnji uspešni razvitak.

Sigurni u poznatu požrtvovnost naših židovskih sugrađana, primili smo se ovog teškog posla oko izgradnje tog doma i evo — dovršili smo ga.

U ime našeg društva »Makabi« i u ime svoje, zahvaljujem

se predstojništvu Židovske bogoštovne općine i svima, koji su nas u našem pothvatu podupri svojim prinosima i žrtvama, bilo u novcu, ili potrebnim materijalom i suradnjom, a tvrdo se učinilo, da vi u vašem hvalevrijednom potpomaganju ne ćete zastati, nego da će ovaj naš mukotrpno stvoreni dom, ovu našu tekovinu i dalje smatrati svojom, a naše društvo svojim. Ovaj dom, u kojem će Vaša djeca jačati svoje tijelo i mišićje, da postanu jednom jak i zdrav dio židovstva, Vaš je dom, »Makabi« Vaše je društvo i ja Vas molim, da ga i nadalje i u ovim prilikama poduprete i moralno i materijalno, da mu se što više približite.

Otvaram naš dom i molim Svevišnjega da njegov blagoslov počiva i nadalje na razvitku i uspjehu našega društva.

Dugotrajno i burno odobravanje popratilo je riječi g. Konića.

Iza toga otpjevao je uz pratnju sinagogalnoga zbara ugodnim glosom kantor g. Weissman »Ma tov« i psalm »S'u šearim«. Iza otpjevanog psalma uezio je riječ rabin dr. Gavro Schwarz za posvetno slovo. Iza rabina dr. Schwarz održao je zamjenjući predsjednika bogoštovne općine dr. Hugo Kona, koji je bio zvanično sprječen, svečani govor potpredsjednik općine g. dr. Lavoslav Šik.

Zbog pomanjkanja prostora ne možemo donijeti ova uspješna govora u ovom broju, pa ćemo to učiniti naredni put.

Iza govora dra. Šika, popraćenog živim odobravanjem izvedene su četiri gimnastičke točke.

M. Janković-Schick: Ritmičke vježbe šestorice. Izabrani odio muškoga naraštaja. Očenašek-Pospisil: Sustavne ritmičke vježbe za pet vježbačica. Izabrani odio članica. M. Janković-A. Fürst: Ritmičke vježbe na brvnu. Izabrani odio ženskog naraštaja. M. Janković-Muhvić: »Sedmorica«. Prednjački zbor.

Sve su vježbe izvedene skladno. Osobito je s mnogo rutine izveo prednjački zbor sedmorku, s kojom je »Makabi« postigao lijep uspjeh na prošlom svežidovskom gimnastičkom natjecanju u Beču. Naraštajevi »Makabija« i muški i ženski spadaju u najbolje naraštajeve gimnastičkih društava u Zagrebu.

O otvorenju »Makabijeva« doma donijela je bilješke gotovo sva zagrebačka štampa.

Dom u Palmotićevu ulici vanredan je dokumenat dugogodišnjega rada i pregalaštva. Ustajan rad okrunjen je lijepim uspjehom. Ovogodišnji odbor »Makabija«, kojemu je na čelu g. Julije König, uložio je sve energije u to, da se konačno ostvari davna i uvijek živa težnja, da si društvo podigne vlastiti dom s podesnom dvoranom za gimnastiku i razne pripredbe. Prije svega valja istaći osobu g. Julija König-a. G. König je kao predsjednik društva podao odličan primjer, kako se požrtvovnošću može postići jedna stvar usprkos golemim teškoćama i zaprekama.

»Makabijev« dom rješava i pitanje filijalne službe Božje, koja se za velikih blagdanu morala vršiti u skupu plaćenoj dvorani »Glazbenog zavoda«. Zato je bogoštovna općina to više imala razloga da potpomogne izgradnju »Makabijeva« doma. Uz to se u domu nalaze i prostorije hebrejskoga dječjeg vrta. Dvorana će raznim našim društvinama omogućiti održanje pripredaba, koje se nijesu dosada mogle da priredjuju zbog pomanjkanja dvorane. »Makabijev« dom postaje centar cijonističkoga života u Zagrebu.

U današnje teško doba znači izgradnja golemi čin, što stoji velikih npora. Uza sve to uspijeva »Makabiju«, da prednjači i u tome, kako se ni u kojem času ne smiju da zapostave obaveze prema Palestini. Velika je sveta utrošena u izgradnju i uredjenje doma, a »Makabi« daje ipak svoj dio za Keren Kajemet i za našu farmu u Erec Jisraelu. Tako će i polovica čistoga prihoda naredne »Makabijeve« Purimske pripredbe ići u korist farme.

Čestitamo »Makabiju« i želimo iskreno, da s jednakom mnogo uspjeha ustraže u novoj svojoj etapi obilježenoj vlastitim domom.

Zakonska organizacija židovske vjeroispovijesti.

Predavanje predsjednika zagrebačke bogoštovne općine dr. Hugo Kona u Žid. Nar. Akad.

Društvu »Judeji«.

U četvrtak, dne 18. februara uveče govorio je g. dr. Hugo Kon, predsjednik Izraelske bogoštovne općine u Zagrebu u okviru javnih predavanja, što ih Žid. Nar. Akad. Društvo »Judeja« pratiće za gradjanstvo i omladinu, o zakonskoj organizaciji židovske vjerske zajednice, a naročito o zakonskom regulisanju općina u Kraljevini. Sjelo se održalo u vjećnici bogoštovne općine.

U devet sati otvorio je sjelo potpredsjednik »Judeje« g. Filip Reiner, pozdravivši poimence potpredsjednike bog. općine gg. Lava Stern i dr. L. Šika, prisutne članove predstojništva bogoštovne općine, predsjednika Hevre Kadiše, g. Š. A. Aleksandera, predsjednika Žid. Nar. Društva g. dr. A. Lichta, predsjednika »Makabija« g. Julije König-a, predsjednika Cercle Hatarbuta dr. Feliksa Kohna i vidjenje ličnosti iz zagrebačkoga židovstva. Istaknuo je važnost i aktuelnost pitanja zakonske organizacije naše vjerske zajednice. »Judeja« prati s mnogo interesa čitavu stvar, pa je zamolila dr. Hugo Kona, kao jednu od najkompetentnijih ličnosti, da iznese svoje mišljenje o tom veoma važnom pitanju na jednom od sjela »Judeje«, koja ove godine posve-

ćuje društvo raznim značajnim i presudnim pitanjima u suvremenom židovstvu.

G. dr. Hugo Kon istaknuo je na početku svoga predavanja, koliko ga raduje, što viđi, da u mlađim naraštajevima, napose u akademskim krugovima, vlađa tako živ interes za sva vitalna pitanja židovstva, a u našem slučaju za domaće prilike i probleme općine.

Nije tome davno, što se tačno shvatila važnost bogoštovne općine. Ona je javnopravna židovska korporacija. Shvati se ispravno karakter židovske općine, morat će se u određivanju njenih zadatača poći dalje i dublje, pa se bogoštovna općina neće tek smatrati administrativnom institucijom koja postoji, tek da se brine za kult. Inicijativa, koja je naglašavala više zadatke i ciljeve općine, išla je ujek protiv zahirenja života, u godini. Zagrebačka općina već je zarana — barem u teoriji — pravo shvatila, da je zadatak općine mnogo širi i da općina mora da bude zapravo narodna općina, jer u ono što je u narodu, mora da se stalno ogleda i uvažuje u općini.

Već za vrijeme rata bilo je mnogo muževa u općini, koji su uzastojali, da općina u punoj mjeri djeluje kao socijalna institucija i da u tome vodi inicijativu. Nazad nekoliko godina, otkako je zagrebačko židovstvo povjerilo vodstvo općine mlađim ljudima, općina je djelima i nastojanjem, iako ne u brzom tempu, pokazivala, da se brine za sve pozitivne pojave u židovstvu i da područje svoga djelokruga širi, kako to život i potreba naše židovske zajednice traže. Ime općine ne odlučuje, nego pravac. U nas su ustavljeni nazivi: vjeroispovjedna, crkveno-školska i bogoštovna općina.

Zidovstvo je vjerska i etnička cjelina; prvi je postulat, kad je pitanje, na kojim principima treba da je izgrađena općina, jedinstvo organizacije: to znači, da se židovstvo jedne teritorije imade prema vani jedinstveno organizovati. Unutar takove organizacije valja respektovati pojedine grupacije; njoj treba dati opravdalu mogućnost izvljavanja, ali tako, da se skupnost i jedinstvo prema vani ne slabiti.

Zakonom hrvatskoga sabora od 7. februara 1904. dana je baza za ovakav tip općine, kakav se je razvio posvuda na području kompetencije hrvatskoga sabora. Nijedan zakon nije savršen; ali za ovaj se zakon može reći, da je prilično dobar. Od toga vremena zapravo i počinje lijep razvitak naših općina.

Načela su toga zakona, da na jednom teritoriju, na kojim se proteže koja općina, može da bude samo jedna općina; dalje, da općina autonomno upravlja poslovima svoje kompetencije i da svači Židov mora biti članom općine, na području koje stane, te je prema tome vezan odredbama statuta općine i zakona. Premda zakon kaže da općina mora imati rabina, ipak ne daje mogućnosti, da se u židovstvu razvije klerikalizam. Rabin nije glavar općine, nego njezin svjetovač i pomagač. Čitav kompleks općine uredjuju laici u svojim zakonskim skupštinama. Nije dana mogućnost, da bi se kompetencija i položaj rabina razvili onamo, te bi u nas postojao sistem hierarhije i klerikalizma. Iza propasti hrama koncentrira se židovski život oko škola i rabin postaje učitelj. Rabin je to i danas i on ne može svoju volju nametnuti općini. On daje pođuku, vrši odgoju i upućuje općinare u raznim pitanjima.

Nakon ujedinjenja je imenovanjem Vrhovnoga Rabina ubaćen problem organizacije naše vjerske zajednice, kod čega se u javnosti pojavio otpor protiv toga, da se eventualno nakon imenovanja g. dra. Isaka Alkaja Vrhovnim Rabinom uvede institucija Vrhovnoga Rabina, koja bi, ako dobije neke presrdne funkcije, značila, hierarhiju. Dr. Kon je zatim prikazao snošaj Saveza Rabina, koji je staleška organizacija, prema Savezu Jevrejskih Verouispovednih Opština i u vezi s tim prikazuje kako bi uvodjenjem hierarhičnog sistema postala autonomija općina iluzornom. Za pitanja, važna po čitavu židovski zajednicu a ne samo po jednu općinu postoji Savez Jevr. Ver. Opština. Jedino je Savez kao udružba općina kompetentna institucija u posredovanju za všim vlastima.

Dva su osnovna principa općine: da je jedinstvena organizacija, i da u njoj nema hierarhije. Treći je samo uprava.

Sve dotle, dok ne bude provedena rastava crkve od države, zadržat će se da država pravo kontrole. Ali to pravo kontrole ne isključuje samoupravu, jer država nadzire, da li općina ne radi protiv javnih interesa ili ne djeleže li možda pravila svojih i svojih vlastitih interesa.

Ako u ovom pravcu posmatramo novi projekt zakona o organizaciji naše vjerske zajednice, postavit ćemo postulat, da se sve općine u državi imaju jedinstveno urediti i imamo da tražimo, da novi zakon ima da počiva na razloženim načelima. Samo onim općinama, koje su izgradjene i uredjene na tim načelima, dana je mogućnost razvijati.

Pitanje zakonskoga uredjenja općina danas je aktuelno u mnogim evropskim zemljama. (Pruska, Litva, Poljska). Nije na odmet ako se u tim pitanjima sukobe razna mišljenja, jer će se iz raznih teza i ant-teza doći do sinteze, ali samo s argumentima i bez strasti.

SPECTRUM d. d.
Ing. Kopista, Dubsky i Krstić
 Tvornice ogledala i brusione stakla
 ZAGREB Kukovićeva ul. 23.
 BEOGRAD Banatska ul. 2.
 OSIJEK Desatična ul. 39.
 LJUBLJANA VII. Medvedova u. 38.

Zrcalno staklo - Portalno staklo - Mašinsko staklo 5-6 mm - Ogledala u svim veličinama

Na kraju svoga informativnoga razlaganja naglasio je g. dr. Kon važnost, da se naročito akademika omladina zamšta za pitanja važna po našu zajednicu. Valja proučiti historijski razvijat pitanja, koje je pred nama, pa da stvorimo ispravnu sliku koju treba da ima živ organizam naše općine. Općina treba hrane, treba krvi, a tu joj hrani mora da daju naročito onu njeni članovi što se spremaju za život kako bi općina mogla da donosi što blagotvorniji i životniji plod.

Završne riječi dne Kona bile su popraćene živim odobravanjem, a za toga uzeo je riječ g. rabin prof. dr. Gavro Schwarz, koji je ponajprije govorio o snošaju statuta i praktičnoga života i kod toga iznio neke interesantne potankosti iz historije zagrebačke bog. općine. Iz tog sledi da je dr. Schwarz za kompaktno udruživanje jugoslavenskoga židovstva i da se nigdje ne dopusti razdvajanje, koje je na pr. živo olijeno u faktu da pored Saveza Jevr. Veroispovednih Općina postoji i zasebni Savez Ortodoxnih Općina. Zatim prelazi dr. Schwarz na interesantni prikaz o ulozi rabina u općini i o razvijetu njegove pozicije u židovstvu i u općini. Rabini nijesu nikad imali veliku ili isključivu vlast. Židovstvo nije nikada poznavalo vrhovnoga religioznoga poglavara, nego samo šefu kultusa.

Život nam je općina u starije doba i u srednjem vijeku nedovoljno poznat. Nema djela o tome, kako je izgledala na pr. općina u 13. i 14. vijeku. Ali ima mnogo povijesnih dokaza, da je općina odvajšada bila autonomna. Ona je štoviše u mnogim krajevima ubirala porez za državu.

Najveći utjecao razvitač položaja rabina kako se je desio u židovskim općinama u Njemačkoj. Tu se stalo tražiti, da rabin ne živi povučen iz općine baveći se samo učenjem i rješavanjem pitanja, s kojima njemu dolaze pojedinici općinari, nego da javnim radom u općini i intenzivnim kontaktom s cijelom općinom širi u općini svoje znanje. I sad se javilo pitanje kompetencije. Rabinu ne može dati autoritet zakon, nego si ga mora steći sam načinom svoga života i svojim radom.

Židovstvo ne pozna hierarhijske. U nekim su je zemljama donekle uveli, ali tu nije donijela dobar plod. Općina mora da je autonomna, ali uz to ne valja zaboraviti, da općina samo ne može i da rješava sva pitanja i da vrši sve zadatke, koje ište zajednica, koju ona obuhvaća. Tu su potrebna posebna društva sa raznim socijalnim i kulturnim ciljevima. Tako su se iz faktične potrebe rodila uz općinu pojedina društva, a tako se je i razvila Hevra Kadiša. Ali između svih tih institucija mora da vrlada veza ne u paragrafima, nego u intimnoj nutarnjoj povezanosti, a općina sama kao prva i skupna institucija mora o njima svima da vodi brigu.

Iza toga zahvalio se potpredsjednik »Judeje« gosp. Filip Reiner g. dr. Konu i g. prof. Schwarzu na njihovim razlaganjima, te svima prisutnima na posjeti i zaključuje ovo uspjelo sijelo, koje je mnogo doprinijelo informiranju našega gradjanstva o pitanjima naših bog. općina.

Purimská zabava Cercle Hatarbuta. U subotu dne 20. februara priredio je agilan Cercle Hatarbut u prostranoj i živo dekoriranoj dvorani Sokola u Fijanovoj ulici, svoju veoma uspјelu purimsku zabavu. Animo je bio vanredan, a posjet obilan. Velik je bio broj uspјelih maski. Priredba je donijela lijep materijalan prihod, od kojega dobivaju po jedan dio Halučka Farma, Keren Kajemet, gradjevni fond Cercle Hatarbuta pa »Gideon« i »Haaviv«.

Promocija. Prošle nedjelje promovirani su u Zagrebu naši sumišljenici gg. Ljudevit Rosenberger na čest doktora sveukupne medicine i g. Miroslav Löwi na čest inženjera kemije. Srdačno čestitamo.

Javna vježba »Makabija«. U nedjelju, dne 22. februara održao je »Makabi« svoju prvu javnu vježbu u vlastitoj dvorani. Priredba je bila odlično posjećena. Zbog pomanjkanja prostora donijet će se izvještaj u narednom broju.

Redovito vježbanje u novoj Makabijevoj gimnastičkoj dvorani počinje dne 8. marta. Raspored vježbi u narednom broju.

Izraelitska bogoštovna općina u Zagrebu. Bogoslužje u subotu na večer (megila) počinje u pol 6 sati.

SLUŽBENA SAOPĆENJA

SVIM ČLANOVIMA SAVEZNOG ODBORA SAVEZA CIJONISTA.

Obavještavaju se svi članovi Saveznog Odbora Saveza Cijonista u Kraljevini SHS, da se sjednica Saveznog Odbora neće održati dne 7. marta kako je ranije javljeno nego se odgodjana 21. marta. Dnevni red i mjesto zasjedanja ostaje isto.

Dr. David Alkalaj,
predsjednik Saveza Cijonista u Kraljevini SHS.

IZ SJEDNICE RADNOGA ODBORA SAVEZA CIJONISTA.

Na sjednici od 22. o. mj. člani su najprije opširni izvještaji Cijonist. Egzekutive o debatama i zaključcima posljednje sesije Asefat Hanivharim te povjerljivi izvještaj o radu političkog departmana Cijonist. Egzekutive u mjesecu januaru. — Nakon izvještaja gosp. nadrabina Schweigera o cijonist. prilikama u Subotici, zaključeno je, da će u svrhu aktiviranja cijonist. rada u Subotici onamo otpotovati gg. dr. Friderik Popović i dr. Julie Dohany, potpredsjednici Saveza Cijonista, te gg. Lav Stern i nadrabin Schweiger. Ujedno trebalo bi gg. dr. Dohany i Lav Stern posjetiti i Sentu. — U pogledu cijonističkoga rada u Sarajevu, a napose provedenja šekelske akcije, odlučeno je, da se imade onato poslati dele-

gaciju Radnoga Odbora. — Od saveznih doprinosova, što ih plaćaju članovi Hitahduta, zaključeno je da se putem prošle godine i ove, imade jedna trećina dati vodstvu Hitahduta u našoj državi. Prema tome imade se na svakoj potvrdi o plaćanju saveznog doprinosa ako je platil član Hitahduta, to posebno naznačiti.

Vjesnik uprave Keren Kajemet Lejisraela (Židovskog Narodnog Fonda) za kraljevinu S. H. S.

Izraz broj 8.

od 11. do 25. februara 1926.

OPĆI DAROVI.

Brod n. S.: Šandor Fürst domino partija 10, Grossmann kartaska partija 20

30.—

Osijek: Hinko Šik za otkup Škrabice 100, na britmila Josefa Abrahama savio dr. J. Weintraub: po 50: dr. J. Weintraub, Hermann Lang, po 30: Adolf Flesch, Mire Salamon, Aron Kohn, Max Bienenstock, David Abraham, po 20: Rudolf Rosenfeld, Abraham Anton, Flesch Hermann, Leo Weiss, Samuel Hoffmann, po 10: Lipot Kohn, Lajos Schulmann, kazna doktora 6,

476.—

Zagreb: H. Meller, Wien 200, Lav. Löw 200, Desider Haas 200, Höning 200, Kraus 300, Baran 200, Filip Frank 300, Lazar Albalari 200, Lorand Hegediš 200, Maks Neurad 200, Hans Hochsinger 32

2232.—

Bačka Topola: Bankovni ravn. Lipot Geller 2 Dol. 112.40

300.—

3150.40

ŠKRABICE.

50.—

Beograd: Dr. David Alkalaj 50

Brod n. S.: Jakša Weiss 27.50, J. Engel 58, A. Friedmann 8.25, D. Mahler 10.50, J. Klein 5.50, M. Sandl 75, E. Spitzer 5, Engel i drug 10, Brod, trg. društva 7, I. Kappon 5, Grossmann i Weiss 20, T. Hirsch 26.85, L. Veljko 6, A. Freudenberg 10, Kaper 31.75, A. Goldberger —.85, S. Weiss 46.10, E. Mühlner 16.50, F. Müller 22.25, F. Finci 170, M. Pesach 17, V. Goldstein 50, N. Pesach 30, S. Schützer 5, Redlich 10 674.—

540.—

Brčko: Sarika Papo i Danko Kabiljo 115.50, Cilika Levi 60, Julije Zentner 44.25, Hram 28.25

248.—

Vinkovci: Gross 269, Zilzer 242.25, Flischhof 196.50, Julije Guttmann 102, I. Slomović 78.25, A. Kastner 68, S. Hoffmann 55, Hirschfeld i Schlesinger 52.50, Borović i Rosenberg 50.50, N. Löbl 49, M. Marberger 47, J. Deitelbaum 46.60, Brichta 46.75, M. Schlesinger 44.25, A. Stein 43.25, Braća Marton 42.75, Flesch Lavoslav 39.75, Isidor Herzog 32.50, Anton Stern 32.25, Friedmann 30.25, Neumann 30, Jakob Schlesinger 29.25, Čitaonica 28.50, Grünwald i Preis 29, Hirtweil 27.75, Hermann Kohn 21.50, dr. Stančić 20, Miškolci 20, Johann Kraus 17.25, Hopner 15.50, Rendeš 14.75, Schön 11.25, Pick 10.25, J. Zwieback 10, E. Kadelburg 9, Kaufmann 6.25, Hamburger 4, Stock 2, dr. Lang 1.25, Abraham 1

1949.25

Vršac: Iz 22 Škrabice

820.—

ZAGREB: Dir. A. Kestler 26.50, M. Büchler 100, Ing. Demajo 42, dr. H. Kon 25.25, M. Kandt 49.25, S. Bayer 8.50, dr. Ž. Neumann 160, dr. S. Perlberg 100, Braća Hirschler 8, dr. A. Licht 110, V. Früst 17, Grafak 37, J. König 41.25, J. Neumann 26

750.75

Sarajevo: Albert Papo 50.50, Menahem Alkalaj 20, Mazarata Papo 36.25, Gabriel Papo 10, Albert Abinun 13, S. Katan 15.50, Isak Abinun 58.75, Juša Singer 14.50, Rosa E.

1949.25

Na sjednici od 25. o. mj. Radni se je Odbor složio predlogom predsjednika Saveza g. dr. Davida Alkalaj nekih beogradskih članova Saveznog Odbora, da se ženje sjednice Saveznog Odbora, sazvane u greb za 7. marta, odozlo na 21. marta sa istim redom.

Vjesnik uprave Keren Kajemet Lejisraela (Židovskog Narodnog Fonda) za kraljevinu S. H. S.

Izraz broj 8.

od 11. do 25. februara 1926.

OPĆI DAROVI.

Brod n. S.: Šandor Fürst domino partija 10, Grossmann kartaska partija 20

30.—

Osijek: Hinko Šik za otkup Škrabice 100, na britmila Josefa Abrahama savio dr. J. Weintraub: po 50: dr. J. Weintraub, Hermann Lang, po 30: Adolf Flesch, Mire Salamon, Aron Kohn, Max Bienenstock, David Abraham, po 20: Rudolf Rosenfeld, Abraham Anton, Flesch Hermann, Leo Weiss, Samuel Hoffmann, po 10: Lipot Kohn, Lajos Schulmann, kazna doktora 6,

476.—

Zagreb: H. Meller, Wien 200, Lav. Löw 200, Desider Haas 200, Höning 200, Kraus 300, Baran 200, Filip Frank 300, Lazar Albalari 200, Lorand Hegediš 200, Maks Neurad 200, Hans Hochsinger 32

2232.—

Bačka Topola: Bankovni ravn. Lipot Geller 2 Dol. 112.40

300.—

3150.40

ŠKRABICE.

50.—

Beograd: Dr. David Alkalaj 50

50.—

Brod n. S.: Jakša Weiss 27.50, J. Engel 58, A. Friedmann 8.25, D. Mahler 10.50, J. Klein 5.50, M. Sandl 75, E. Spitzer 5, Engel i drug 10, Brod, trg. društva 7, I. Kappon 5, Grossmann i Weiss 20, T. Hirsch 26.85, L. Veljko 6, A. Freudenberg 10, Kaper 31.75, A. Goldberger —.85, S. Weiss 46.10, E. Mühlner 16.50, F. Müller 22.25, F. Finci 170, M. Pesach 17, V. Goldstein 50, N. Pesach 30, S. Schützer 5, Redlich 10 674.—

540.—

Brčko: Sarika Papo i Danko Kabiljo 115.50, Cilika Levi 60, Julije Zentner 44.25, Hram 28.25

248.—

Vinkovci: Gross 269, Zilzer 242.25, Flischhof 196.50, Julije Guttmann 102, I. Slomović 78.25, A. Kastner 68, S. Hoffmann 55, Hirschfeld i Schlesinger 52.50, Borović i Rosenberg 50.50, N. Löbl 49, M. Marberger 47, J. Deitelbaum 46.60, Brichta 46.75, M. Schlesinger 44.25, A. Stein 43.25, Braća Marton 42.75, Flesch Lavoslav 39.75, Isidor Herzog 32.50, Anton Stern 32.25, Friedmann 30.25, Neumann 30, Jakob Schlesinger 29.25, Čitaonica 28.50, Grünwald i Preis 29, Hirtweil 27.75, Hermann Kohn 21.50, dr. Stančić 20, Miškolci 20, Johann Kraus 17.25, Hopner 15.50, Rendeš 14.75, Schön 11.25, Pick 10.25, J. Zwieback 10, E. Kadelburg 9, Kaufmann 6.25, Hamburger 4, Stock 2, dr. Lang 1.25, Abraham 1

1949.25

Vršac: Iz 22 Škrabice

820.—

ZAGREB: Dir. A. Kestler 26.50, M. Büchler 100, Ing. Demajo 42, dr. H. Kon 25.25, M. Kandt 49.25, S. Bayer 8.50, dr. Ž. Neumann 160, dr. S. Perlberg 100, Braća Hirschler 8, dr. A. Licht 110, V. Früst 17, Grafak 37, J. König 41.25, J. Neumann 26

750.75

Sarajevo: Albert Papo 50.50, Menahem Alkalaj 20, Mazarata Papo 36.25, Gabriel Papo 10, Albert Abinun 13, S. Katan 15.50, Isak Abinun 58.75, Juša Singer 14.50, Rosa E.

1949.25

Vršac: Iz 22 Škrabice

820.—

ZAGREB: Dir. A. Kestler 26.50, M. Büchler 100, Ing. Demajo 42, dr. H. Kon 25.25, M. Kandt 49.2

BROJ 9.

APTUH SECEN
Modna krojačka dvorana za gospodu
ZAGREB
Ilica broj 77. Telefon 28-87.
Izradjuje odijela po najnovijem i najmoder-
nijem kroju. - Vanjske narudžbe obavljaju se
najbrže i najtočnije. Imade uvjek na skladištu
najmodernija engleska suknja.

Auto-pribor
ZAGREB, Marovska ulica 18.
Sve auto-potrebštine, ulje, gume, benzini i td.
Automobili O. M.
Popravak gumene robe

POPLUNI

rouge, klot, satin i mode. — Posebna
izradba popluna od pahuljica. Zagre-
bačka industrija popluna M. JUNG-
WIRTH I DRUG, Zagreb, Vlaška 92

„Gaby”

Kitničarija i parfumerija

Zagreb

Nikolićeva 11.

RESTAURACIJA
M. KOHN
ZAGREB, JELAČIĆEV TRG 19. I.

Menu počam od 15 din. (više vrsti jela).
Primaju se abonenti u i izvan kuće.

Zagrebačka tvornica slatkiša
Robert Spiegler i drug k. d.
Ilica broj 65. Ilica broj 65.
Nudjamo prvorazrednu slastičarsku proizvo-
dnju - Torte počam od 30 dinara. Preprodavaoci znatan popust.

Ljudevit Polak Petrinjska ul. 3
Veliki izbor delikatesa, suhomesnate
robe, likera, čaja, ruma, keksa, raznih
riba i južnog voća.
Cijene umjerene. Solidna podvorbna

Kako se može postati filmski glumac
ili glumica i šta filmski kandidati o
filmu znati moraju.
Jedno djelo koje treba da čita svaki prijatelj
filma i kina. Prva i jedina literatura na na-
šem jeziku o filmskoj karijeri. Upravo izašlo!
Prospekt besplatno! Cijena Din. 30 i 5 Din.
za poštarninu. Narudžbe i novac se šalju:

FILMSKOJ KNJIŽNICI OCEAN-FILMA
Zagreb, Petrinjska ul. 28

Talesim za bar micva i starile
uz umjerene cijene

Srećko Holman
Knjižara i papirnica
ZAGREB

Ilica 92. Telefon 9-58

Mladenka

prima na izradbu sve muško i
žensko rublje, nadalje endlanje,
— ažuriranje i vezenje na stroj —

Zagreb Račkoga 5
(vrata 10-a)

ZLATO, SREBRO,
PLATINU
kupuje uz **najbolju** cijenu

Zlatarka d. d.
Zagreb
Preradovićeva ulica 1.

1951

ZUBARI!

Dentističko zlato, platino i
platon (bijelo zlato) kupujete
najjeftinije i najbolje kod

Zlatarka d. d.**Zagreb****Preradovićeva ulica 1.**

POZOR! **Pozor!**
Najbolje cipele
domaći ručni proizvod - dobiju se u trgovini
„Uzdanica“

Primaju se narudžbe po mjeri. — Elegantne
lak-cipele muške i ženske. — Cijene bez kon-
kurenčije. — Preporuča se
„Uzdanica“, proizvod cipela
Eugen Bival, Zagreb
Frankopanska 18. Telefon 19-77.

Suježe prispeje **Bečke košer kobasice**
poznate i renomirane tvornice košer suhomesnate robe:

L. & T. Piowatti, Beč

Prodaju se jeftino u trgovini speceraja i delikatesa

M. Drobac i drug, Zagreb, Gundulićeva 17

TEHNIČKI BUREAU
„TEBIN“

Telef. 27-04 - ZAGREB - Zrinjski trg 15

Auto-gume MICHELIN Akumulatori VARTA-TUDOR. — Zavod za vulkaniziranje guma.
Auto pribor i auto potrepštine. — Stalna sta-
nica za punjenje i popravak akumulatora.

„TRGOVINA UMJETNINA“, EDO ULLRICH.
Radiona okvira za slike. — Stalna izložba slikarskih
i kiparskih umjetničkih radova.
Ilica broj 40. — ZAGREB. — Ilica broj 40.

Prvorazredna bojadisaona i kemička
čistiona odjeće

MAX PONGRATZ
ILICA 48 - ZAGREB - ILICA 48
(gornje dvorište)

RICHTEROVO MLJEKARSTVO
Svi mliječni proizvodi

ZAGREB

Tkalčićeva ul. 1. — Pejačevićev trg 17.

Na veliko!

Na veliko!

Južno voće

Narandje, Mandarine, limune, smo-
kve, datulje i t. d. nudja svaku koli-
činu uz najjeftinije cijene

Jakob Švarc
Zagreb, Gundulićeva 4.

NAJBOLJA VUNA

kao i svila za jumpere, čarape, veste, vuneni rupci, košulje, sve vrsti DMC robe, razni pamuci, te pribor za vezenje i pletenje dobije se najjeftinije kod

FERDO SCHWARZ I DRUG Zagreb
Ilica 45. Podružnica: Jurišićeva 12.

Telefon 2-56

Telefon 6-34

VI BACATE SVOJ NOVAC

AKO SVOJE

UREDNE POTREBŠTINE

NE NABAVITE KOD NAJJEFTINIJEG VRELJA

A. BRUSINA K. D.

TRGOVINA PAPIRA I UREDSKIH
POTREPŠTINA

ZAGREB — MESNIČKA UL. 4

TELEFON 71. — CIJENICI BADAVA

GALOŠE

sniježne cipele, te svu gumenu robu popravlja brzo,
solidno i jeftino

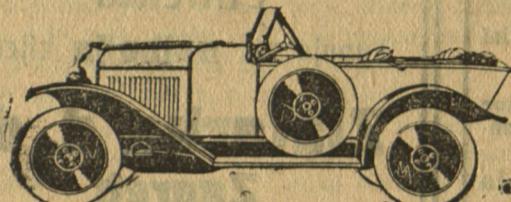
Zavod za popravke gumene robe
ZAGREB, PRERADOVIĆEVA ULICA 22.

PARNA PEKARNA WIESLER
PETRINJSKA 73.

Proizvadja i razašilje prvorazredni Karlsbad-
ski ljekoviti dvopek (Zwieback) kao i la-
graham kruh uz najkulantnije cijene.

STAKLANA
BRAĆA GROSS
 ILICA 84. ZAGREB Telefon 12-27.
 Veletrgovina stakla porculana i kuhinjskog pribora.
 Najjeftinije vrelo za nabavu:
 Svi vrsti stakla
 Porculana
 Svjetiljaka
 Ogledala
 Okvira
 Staklenih ploča
 Raznog kuhinjskog pribora
 N A M A L O I V E L I K O
 Najveći izbor letvica za okvire.
 Vlastita radiona okvira za slike i ogledala.

Dragutin Pernat
 gradjevni limar i uvoditelj vodovoda

Specijalna radiona za popravak hladionika, naprava novih štitnika za kotače, svih prevlaka sa aluminijem crnim limom i sve u to zasjecajuće popravke. Solidna i brza podvorba. Preporuča se moja tt. ZAGREB, Frankopanska ul. 5.

Kupnja i prodaja
 gumene robe
 Poopravak pneumatika
 Auto potrebštine

RUDOLF JURZA
 ZAGREB, NIKOLICEVA 6

Delikatesa A. Goljevšćak
 Nikolićeva ul. 17.

Imade na skladištu raznih sira, svježeg tešanjskog maslaca, sardina, keksa, bonbona, čokolade, likera, ruma, konjaka i t. d. te se ovime poštovanom općinstvu najtoplji preporuča.

Južno voće

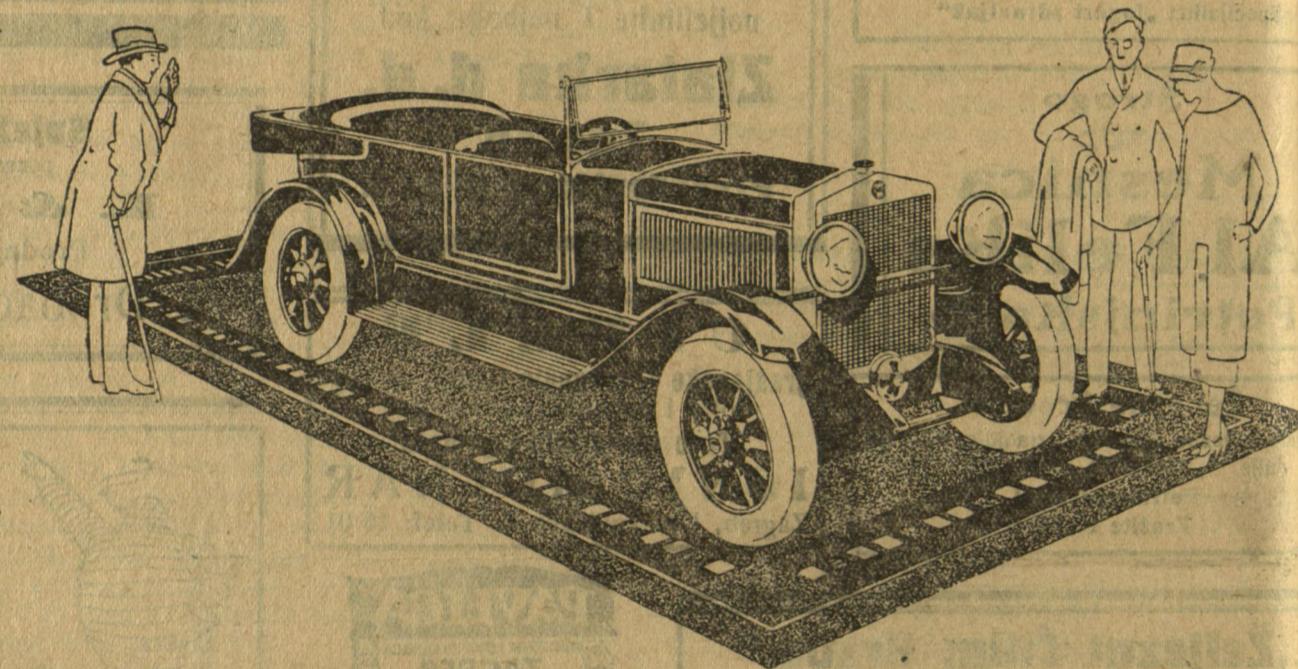
narandže, limuni, maroni, datulje, badermi, smokve, lješnjaci, rusi i t. d. najjeftinije kod veletrgovine

J. Dragoner, Zagreb-Beograd
 Nikolićeva ul. 4. - Telef. int. 27-83
 Brzojavi: Oranges Zagreb.

FAT 509

NAJMODERNIJA MALA KOLA

KOLA ZA SVAKOGA!

Skladište benzina, strojnog i autoulja.

Petrolej i parafin.

IGNAC ASCHER

Zagreb. — »B« cesta 19a. — Zagreb.

Štampilije, društvene znakove, vignete, gravirice, emajlirane ploče, signature izrađujuje br. jeftino Zavod za rezbariju i štampilije

BREZINA I DRUG, ZAGREB

Frankopanska ulica broj 9. — Telefon int. broj 8-

Vjekoslav Flosberger

M. Rothmüller — vlasnici — H. Grossmann
 Električna brusiona i trgovina finočelične robe.
 ILICA 8.

Sanduke
 svakovrsne po mjeri izrađuje
Herman Müller, Zagreb
 Ilica 220. Telefon 4-10.
 Stovarište tvrdog i mekog s olarskog drva.

Nadgrobni Spomenici

**NADGROBNI OBRUBI,
 G R O B N I C E**

od
 D. 500.-
 gore

u velikom izboru prekrasno izradjeni od crnog švedskog granita, Labradora, Sienita, svih vrsti mramora kao i domaćeg trajnog kamenja, mramorne ploče u svim bojama uz najumjereno cijene kod

Kiparstvo i klesarstvo
Jaroslav Strecha

Z A G R E B
 Ilica broj 210.

L. F. KOHN,

koja će Vaš dom ukrasiti sa sjajnim namještajem, jeftinije no igdje.

Nabavljajte pokućstvo kod naše domaće tvornice pokućstva
ZAGREB, Ilica 42. Telefon 2-02.

PAMUK

sve vrsti i
 u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO

ZAGREB,

Boškovićeva ulica broj 15

Brzojavi: DIANA Telefon broj 23-66

MOLINO

žutica platno

šifoni

vata (za poplune)